

ΤΕΙ ΗΠΕΙΡΟΥ
ΣΧΟΛΗ: ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ: ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ
ΠΜΣ: ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ-ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ
ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ ΕΤΑΙΡΙΩΝ ΜΕΣΑ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΑΓΟΡΑ ΚΑΙ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΩΝ ΕΤΑΙΡΙΩΝ
ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Μαρία – Αγγελική Μπάκα

Επιβλέπων: Γεώργιος Αργυρός
Αναπληρωτής Καθηγητής

Πρέβεζα, Ιούνιος 2017

ΤΕΙ ΗΠΕΙΡΟΥ
ΣΧΟΛΗ: ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ: ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ
ΠΜΣ: ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ-ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ
ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ ΕΤΑΙΡΙΩΝ ΜΕΣΑ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΑΓΟΡΑ ΚΑΙ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΩΝ ΕΤΑΙΡΙΩΝ
ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Μαρία – Αγγελική Μπάκα

Επιβλέπων: Γεώργιος Αργυρός
Αναπληρωτής Καθηγητής

Πρέβεζα, Ιούνιος 2017

**MOBILITY OF COMPANIES IN THE EUROPEAN
MARKET AND INSTALLATION OF SHIPPING
COMPANIES IN GREECE**

Εγκρίθηκε από τριμελή εξεταστική επιτροπή

Πρέβεζα, 1^η Ιουλίου 2017

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

1. Επιβλέπων καθηγητής

Γεώργιος Αργυρός,

Καθηγητής, αναπληρωτής

2. Μέλος επιτροπής

Αντώνιος Γεωργόπουλος,

Καθηγητής

3. Μέλος επιτροπής

Μιχαήλ Διακομιχάλης,

Καθηγητής, αναπληρωτής

Ο Διευθυντής του ΠΜΣ

Μιχαήλ Διακομιχάλης

Καθηγητής, αναπληρωτής

Υπογραφή

© Μπάκα Μαρία - Αγγελική, 2017.

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Δήλωση μη λογοκλοπής

Δηλώνω υπεύθυνα και γνωρίζοντας τις κυρώσεις του Ν. 2121/1993 περί Πνευματικής Ιδιοκτησίας, ότι η παρούσα μεταπτυχιακή εργασία είναι εξ ολοκλήρου αποτέλεσμα δικής μου ερευνητικής εργασίας, δεν αποτελεί προϊόν αντιγραφής ούτε προέρχεται από ανάθεση σε τρίτους. Όλες οι πηγές που χρησιμοποιήθηκαν (κάθε είδους, μορφής και προέλευσης) για τη συγγραφή της περιλαμβάνονται στη βιβλιογραφία.

Μπάκα Μαρία - Αγγελική

Υπογραφή

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Την εργασία αυτή την αφιερώνω στην οικογένεια μου, που πάντα είναι στο πλάι μου και με στηρίζουν.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η οικονομική κρίση στις Ευρωπαϊκές χώρες, συμπεριλαμβανομένου και τη χώρα μας, μαζί με τον έντονο ανταγωνισμό που υπάρχει ανάμεσα στις εταιρίες, τις έχει κάνει να στραφούν στην αναζήτηση μιας χώρας με ευνοϊκό περιβάλλον. Αυτό για μια εταιρία σημαίνει ελαστική φορολογία, επενδύσεις, υψηλά κέρδη μικρότερη γραφειοκρατία όπως και μικρό κόστος ίδρυσης και εγκατάστασης. Ωστόσο σε περίπτωση που μια εταιρία βρει την χώρα που ανταποκρίνεται στις ανάγκες της, θα πρέπει να αντιμετωπίσει μεγάλες δυσχέρειες ώστε να μεταφέρει την έδρα της σε άλλο κράτος μέλος της ΕΕ. Υπάρχουν μεγάλες διαφορές ανάμεσα στα δίκαια των κρατών και γι' αυτό το λόγο το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο θέτει όρους και προϋποθέσεις ώστε οι εταιρίες που επιθυμούν να μεταφέρουν την έδρα τους σε άλλο κράτος μέλος να μην χρειάζεται να κάνουν λύση και εκκαθάριση στο κράτος μέλος προέλευσης. Σκοπός της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι να διερευνήσει την κινητικότητα των εταιριών στην Ευρωπαϊκή αγορά, σύμφωνα με το Ευρωπαϊκό Δίκαιο αλλά και την εγκατάσταση των ναυτιλιακών αλλοδαπών εταιριών στην Ελλάδα. Αρχικά θα μελετήσουμε τη νομοθεσία και την ελευθερία κινητικότητας των εταιριών στην Ευρωπαϊκή αγορά όπου αυτό το δικαίωμα κατοχυρώνεται στη Συνθήκη για τη Λειτουργία ΕΕ και θα καταλήξουμε στις ναυτιλιακές εταιρίες, όπου η ναυτιλία για την Ελλάδα αποτελεί σημαντικό στοιχείο για την οικονομική της δραστηριότητα μέχρι και σήμερα. Η βάση της δημιουργήθηκε κυρίως από τον Δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο και έπειτα από επενδύσεις επιχειρηματιών όπως ο Αριστοτέλης Ωνάσης και ο Σταύρος Νιάρχος. Αποτελεί και παραμένει ζωντανό κομμάτι της οικονομίας μας, δημιουργώντας πολλές θέσεις εργασίας στη θάλασσα αλλά και στην ξηρά μέσα από τις ναυτιλιακές εταιρίες. Ήταν και θα είναι σημαντική πηγή εσόδων για το κράτος.

Λέξεις κλειδιά: κινητικότητα, ευρωπαϊκή εταιρία, ναυτιλιακές επιχειρήσεις

ABSTRACT

The financial crisis in European countries, including our country also, along with the intense competition among companies, has made them to the search for a country with a favorable environment. This for a company means flexible taxation, investment, high profits, less bureaucracy, and small establishment and installation costs. However, if a company finds the country that meets her needs, will have to face many difficulties to transfer her main office to another European State. There are big differences between the laws of the states, and for that reason the European Court sets terms and conditions so the companies which need to transfer their head office to another member state not to resolve and clearance to the previous member state. The purpose of this dissertation is to investigate the Mobility of Companies in the European Market, in accordance with European Law and the establishment of Shipping Companies in Greece. First of all, we will study the law and the mobility of the companies in the European Market, where this right is enshrined in the Treaty on the Functioning of the EU and we will end up with Shipping Companies, Greece has leading position in the shipping industry, which is the heavy industry of the Greek economy and has not been affected by the recession of recent years, as much as the other sectors of the Greek economy. The development and the base of the shipping created by the Second World War and after of many investments by businessman such as Aristotelis Onasis and Stavros Niarchos. It is and remains a successful part of Greek economy, creating many chances of job to the ships and to shipping companies. It was and it will be an important source of revenue for the Greek State.

Keywords: mobility, European company, shipping companies

Πίνακας περιεχομένων

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	vii
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	viii
ABSTRACT.....	ix
1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
1.1. Βασικές έννοιες και ορισμοί	2
2. ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ	4
2.1 Ελευθερία εγκατάστασης κατά τη Συνθήκη της ΕΕ	4
2.2 Μορφές εγκατάστασης.....	7
2.3 Θεωρία καταστατικής και πραγματικής έδρας.....	8
3. ΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ ΕΤΑΙΡΙΩΝ ΚΑΙ ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ.....	10
3.1 Δικαίωμα Εισόδου.....	10
3.1.1 Υπόθεση Centros C 212/1997(Συλλ. 1999, σελ. I-1459).....	10
3.1.2 Υπόθεση Überseering (C-208/00, 5 Νοεμβρίου 2002)	12
3.1.3 Υπόθεση Inspire Art (C-167/01, 30 Σεπτεμβρίου 2003).....	13
3.2 Δικαίωμα Εξόδου	15
3.2.1 Υπόθεση Daily Mail (C-81/87, 27 Σεπτεμβρίου 1988).....	16
3.2.2 Υπόθεση Cartesio (C-210/06, 16 Δεκεμβρίου 2008)	18
3.2.3 Υπόθεση Vale (C-378/10, 12 Ιουλίου 2012).....	20
3.3 Ανάλυση της νομολογίας του Δικαστηρίου	22
4. ΣΥΝΟΡΙΑΚΕΣ ΣΥΓΧΩΝΕΥΣΕΙΣ ΚΑΙ ΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ ΕΤΑΙΡΙΩΝ	25
4.1 Υπόθεση Sevic	25
4.2 Η οδηγία για τις διασυνοριακές συγχωνεύσεις	26
5. ΕΥΡΩΠΑΪΚΑ ΕΤΑΙΡΙΚΑ ΜΟΡΦΩΜΑΤΑ ΚΑΙ ΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ.....	29
5.1 Ευρωπαϊκή εταιρία: Έννοια και χαρακτηριστικά	29
5.2 Η διαδικασία της μεταφοράς της έδρας της Ευρωπαϊκής εταιρίας.....	30
6.1 Ιστορικά στοιχεία	32
6.2 Η εγκατάσταση ναυτιλιακών εταιριών στην Ελλάδα.....	36
6.3 Η επίδρασή των ναυτιλιακών επιχειρήσεων στην ελληνική οικονομία.....	42
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	48
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	50

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΕΙΚΟΝΩΝ

Εικόνα 1: Παγκόσμια Οικονομική Ανάπτυξη 2010-2015	43
Εικόνα 2. Παγκόσμια οικονομική ανάπτυξη	44
Εικόνα 3. Εξέλιξη του παγκόσμιο στόλου 1994-2010	45
Εικόνα 4. Δέκα κλάδοι που δέχονται την μεγαλύτερη έμμεση επίδραση από την ναυτιλία	46

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σε μια εποχή εντεινόμενου ανταγωνισμού η κινητικότητα των επιχειρήσεων ώστε να βρουν το καταλληλότερο περιβάλλον που θα μεγιστοποιεί τα οφέλη τους, καθώς και η δυνατότητα τους να μετασχηματίζονται, αποτελεί μια οικονομική αναγκαιότητα. Αυτή την οικονομική αναγκαιότητα για την ευρωπαϊκή αγορά έχει κατανοήσει και ο ενωσιακός νομοθέτης και για το λόγο αυτό προβλέπει το δικαίωμα εγκατάστασης στη Συνθήκη για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αυτό το δικαίωμα εγκατάστασης επιτρέπει σε μια εταιρία να μετακινηθεί μέσα στην ευρωπαϊκή αγορά από το ένα κράτος μέλος στο άλλο κράτος μέλος. Ωστόσο, η δυνατότητα διασυνοριακής κινητικότητας δεν καλύπτεται πλήρως από το εν λόγω δικαίωμα.

Σκοπός, λοιπόν της εργασίας είναι να εξετάσει το κατά πόσο το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης περιέχει ένα πλήρες δικαίωμα κινητικότητας και εγκατάστασης των εταιριών, το οποίο να εμφανίζεται με τη μορφή ενός δικαιώματος μιας εταιρίας να αναχωρεί χωρίς λύση και εκκαθάριση από το κράτος μέλος προέλευσης και να εγκαθίσταται ανεμπόδιστα στο κράτος μέλος υποδοχής.

Επίσης, στην εργασία αυτή θα συζητηθεί και η δυνατότητα κινητικότητας μιας εταιρίας μέσω μετασχηματισμού, καθώς και η μεταφοράς της έδρας του εταιρικού μορφώματος του ενωσιακού δικαίου, δηλαδή της Ευρωπαϊκής Εταιρίας.

Τέλος, η εργασία θα διαπραγματευθεί την εγκατάσταση των ναυτιλιακών επιχειρήσεων στην Ελλάδα και την επίδρασή τους στην ελληνική οικονομία.

1.1. Βασικές έννοιες και ορισμοί

Όλα τα κράτη μέλη στην Ευρωπαϊκή Ένωση βασίζονται σε μια κοινή ενωσιακή νομοθεσία με σκοπό να εφαρμόζονται οι κοινές πολιτικές και η οικονομική ελευθερία. Η εν λόγω ενωσιακή νομοθεσία περιλαμβάνει τις παρακάτω νομικές πράξεις:

Τον κανονισμό ο οποίος είναι γενικής εφαρμογής, υποχρεωτικός σε όλα τα στοιχεία του και άμεσα εφαρμοζόμενος σε όλα τα κράτη μέλη. Ακριβώς όπως ένας εθνικός νόμος, γεννά άμεσα δικαιώματα και υποχρεώσεις για τους υπηκόους των κρατών μελών. Οι κανονισμοί έχουν άμεση εφαρμογή και πρέπει να εφαρμόζονται σε αυτούς που αναφέρονται άτομα, κράτη μέλη, Ευρωπαϊκοί θεσμοί. Ο κανονισμός αντικαθιστά άμεσα το εθνικό δίκαιο με ευρωπαϊκό δίκαιο και γι' αυτό είναι το πιο αποτελεσματικό νομικό εργαλείο που προσφέρει η Συνθήκη. Οι κανονισμοί ισχύουν από την ημερομηνία που ορίζουν ή, εάν δεν το ορίζουν, από την εικοστή ημέρα από τη δημοσίευσή τους στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ).

Την οδηγία η οποία δεσμεύει τα κράτη μέλη ως προς το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα, αλλά αφήνει στις εθνικές αρχές την αρμοδιότητα ως προς τον τρόπο και τα μέσα που θα διαθέσουν για να το επιτύχουν. Ορίζει τον στόχο ή τους στόχους που επιδιώκει μια κοινή πολιτική και επιτρέπει στα κράτη μέλη να επιλέξουν τα νομικά μέσα που απαιτούνται για την επίτευξή τους. Εφόσον τα κράτη μέλη δεσμεύονται μόνον από τους στόχους, τους οποίους θέτουν οι οδηγίες, έχουν μια διακριτική ευχέρεια, όταν τις μεταφέρουν στο εθνικό δίκαιο, να λαμβάνουν υπόψη τις ιδιαίτερες εθνικές περιστάσεις. Παρόλο που δημοσιεύονται στην Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ, οι οδηγίες αρχίζουν να εφαρμόζονται από την ημερομηνία της κοινοποίησής τους στα κράτη μέλη στα οποία και απευθύνονται.

Την απόφαση η οποία έχει συνήθως τον χαρακτήρα διοικητικής πράξης. Μπορεί να απευθύνεται είτε σε ένα ή περισσότερα κράτη μέλη είτε σε ένα ή περισσότερα φυσικά ή νομικά πρόσωπα. Είναι υποχρεωτική ως προς όλα τα στοιχεία της για τους παραλήπτες τους οποίους υποδείχνει. Η εφαρμογή της απόφασης δεν εξαρτάται από τη δημοσίευση στην ΕΕ, αλλά από την κοινοποίηση στον ή στους αποδέκτες που ορίζει. Σύμφωνα με το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο, μια απόφαση έχει άμεσα αποτελέσματα δημιουργώντας για τους ιδιώτες δικαιώματα, τα οποία πρέπει να διασφαλίζονται από τα εθνικά δικαστήρια.

Επιπλέον θα πρέπει να σημειωθεί η εσωτερική αγορά ορίζεται ως ένας χώρος ελευθερίας που παρέχει στους Ευρωπαίους πολίτες αγαθά, υπηρεσίες, θέσεις εργασίας, ευκαιρίες ώστε

να αναπτυχθούν οι επιχειρήσεις τις δραστηριότητες τους, έχει συμβάλει σημαντικά στην ευημερία και την ολοκλήρωση της ευρωπαϊκής οικονομίας.

Τέλος η ελευθερία εγκατάστασης σύμφωνα με τη ΣΛΕΕ (Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης) είναι το δικαίωμα εγκατάστασης και ανάληψης δραστηριοτήτων είτε από αυτοαποσχολούμενους είτε από επιχειρήσεις για μόνιμη δραστηριότητα και υπό τις προϋποθέσεις που ορίζει η νομοθεσία του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εγκατάσταση και τους υπηκόους του. Όπως ορίζεται και κατοχυρώνεται από τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου η ελευθερία εγκατάστασης και η ελευθερία παροχής υπηρεσιών διασφαλίζουν την κινητικότητα των επιχειρήσεων και επαγγελματιών εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Εξαιρούνται από την ελευθερία εγκατάστασης οι υπηρεσίες και οι δραστηριότητες που σχετίζονται με την άσκηση δημόσιας εξουσίας (άρθρο 51 της ΣΛΕΕ) στο σύνολο τους ή τμήματος των εργασιών τους που δε μπορεί να διαχωριστεί από τις υπόλοιπες δραστηριότητες.

2. ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

2.1 Ελευθερία εγκατάστασης κατά τη Συνθήκη της ΕΕ

Η ελευθερία εγκατάστασης και της κινητικότητας των εταιριών μέσα στην Ευρωπαϊκή Ένωση κατοχυρώνεται από το άρθρο 49 έως και το άρθρο 55 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και αποτελεί ένα από τα βασικά στοιχεία της εσωτερικής αγοράς. Ειδικότερα, η ελευθερία εγκατάστασης αναφέρεται στα φυσικά πρόσωπα καθώς και στα νομικά πρόσωπα. Το δικαίωμα της ελεύθερης εγκατάστασης των φυσικών προσώπων μέσα στην Ευρωπαϊκή Ένωση αναγνωρίζεται από το άρθρο 49 της Συνθήκης.

Σύμφωνα λοιπόν με το άρθρο 49 απαγορεύεται οποιοσδήποτε περιορισμός στην ελευθερία εγκατάστασης υπηκόων ενός κράτους μέλος σε ένα άλλο κράτος μέλος άλλα και η απαγόρευση περιορισμών για την ίδρυση εταιριών, πρακτορείων, υποκαταστημάτων ή θυγατρικών εταιριών από τους υπηκόους ενός κράτους μέλους που είναι εγκατεστημένοι σε ένα άλλο κράτος μέλος. Η ελευθερία εγκαταστάσεως περιλαμβάνει την ανάληψη και την άσκηση μη μισθωτών δραστηριοτήτων, καθώς και τη σύσταση και τη διαχείριση επιχειρήσεων, και ιδίως εταιριών κατά την έννοια του άρθρου 54, σύμφωνα με τις προϋποθέσεις που ορίζονται από τη νομοθεσία της χώρας εγκαταστάσεως για τους δικούς της υπηκόους, με την επιφύλαξη των διατάξεων του κεφαλαίου της παρούσας Συνθήκης που αναφέρονται στην κυκλοφορία κεφαλαίων

Περιεχόμενο του δικαιώματος εγκατάστασης είναι το δικαίωμα των πολιτών των κρατών-μελών καθώς και των εταιριών να εγκατασταθούν σε ένα άλλο κράτος-μέλος και να ασκούν εκεί την οικονομική δραστηριότητα τους με τους ίδιους όρους που ισχύουν για τους υπηκόους και τις επιχειρήσεις του τελευταίου.¹Κύριο χαρακτηριστικό της ελευθερίας εγκατάστασης, είναι η απογόρευση των περιορισμών στη δυνατότητα εγκατάστασης των υπηκόων των κρατών μελών για την άσκηση μιας οικονομικής δραστηριότητας καθώς και των εταιριών. Ειδικότερα το άρθρο 49 απαγορεύει κάθε φανερή διακριτική μεταχείριση, άμεση ή έμμεση στη βάση της ιθαγένειας.

Άμεση διάκριση έχουμε όταν οι πολίτες, τα προϊόντα ή υπηρεσίες άλλων κρατών μελών βρίσκονται σε μειονεκτική θέση για λόγους εθνικότητας ή προέλευσης. Έμμεση διάκριση

---

¹Π.Δ. Δαγτόγλου, Ευρωπαϊκό κοινοτικό δίκαιο, 1998, σελ. 196

έχουμε στην περίπτωση που εκδίδεται ένας αδιακρίτως εφαρμοζόμενος εθνικός κανόνας ή πρακτική ή σε περίπτωση που μία κατάσταση αντιμετωπίζεται διαφορετικά λόγω κάποιου κριτηρίου που δεν έχει βάση την εθνικότητα αλλά το αποτέλεσμα της καταλήγει σε διάκριση εθνικότητας. Για παράδειγμα, ένας πολίτης ενός κράτους μέλους μπορεί να φύγει από τη χώρα του και να ασκήσει μια οικονομική δραστηριότητα σε ένα άλλο κράτος μέλος χωρίς να υφίσταται καμία μορφή διάκρισης από τη χώρα υποδοχής. Ως εγκατάσταση ορίζεται «η πραγματική άσκηση μιας οικονομικής δραστηριότητας μέσω μιας μόνιμης εγκατάστασης σε άλλο κράτος μέλος για αόριστο χρονικό διάστημα».²

Όπως προαναφέρθηκε η ελευθερία εγκατάστασης δεν ισχύει μόνο για τα φυσικά πρόσωπα αλλά και για τα νομικά πρόσωπα. Σύμφωνα με το άρθρο 54 συμπεριλαμβάνονται και οι εταιρίες, που έχουν συσταθεί με τη νομοθεσία ενός κράτους μέλους και οι οποίες έχουν την καταστατική τους έδρα, την κεντρική τους διοίκηση ή την κύρια εγκατάστασή τους εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης εξομοιώνονται με τα φυσικά πρόσωπα αναφορικά με το δικαίωμα εγκατάστασης.

Όπως είναι εμφανές, για να προσδιορισθεί το προσωπικό πεδίο εφαρμογής του δικαιώματος εγκατάστασης των εταιριών που προβλέπεται στη Συνθήκη, θα πρέπει καταρχάς να καθορισθεί η έννοια της εταιρίας στο πλαίσιο του άρθρου 54. Ως εταιρίες στα πλαίσια του άρθρου 54 νοούνται οι εταιρίες αστικού ή εμπορικού δικαίου, συμπεριλαμβανομένων των συνεταιρισμών και των άλλων νομικών προσώπων δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου, με εξαίρεση εκείνων που δεν επιδιώκουν κερδοσκοπικό σκοπό.

Επίσης, η έννοια της εταιρίας πρέπει να γίνει αντιληπτή ότι καταλαμβάνει τόσο τις ιδιωτικές όσο και τις δημόσιες εταιρίες, δεδομένου ότι σύμφωνα με το άρθρο 54 ΣΛΕΕ, είναι αδιάφορο ποιο δίκαιο (δηλ. ιδιωτικό ή δημόσιο) είναι εκείνο που διέπει το συγκεκριμένο νομικό πρόσωπο. Στην συγκεκριμένη περίπτωση, κύριο ζητούμενο είναι η άσκηση αυτόνομης οικονομικής δραστηριότητας από το εν λόγω νομικό πρόσωπο. Ακόμη όμως και η ύπαρξη νομικής προσωπικότητας δεν αποτελεί απαραίτητο στοιχείο της έννοιας της εταιρίας αρκεί να έχουν ικανότητα δικαίου σύμφωνα με το δίκαιο που τα διέπει, καθώς και ικανότητα να παρίστανται στο δικαστήριο, να διαθέτουν ξεχωριστή περιουσία και να επιδιώκουν κερδοσκοπική δραστηριότητα. Αυτό προκύπτει από το γεγονός ότι στις εταιρίες του άρθρου 54 παρ. 2 ΣΛΕΕ αναφέρεται και η αστική εταιρία, η οποία δεν έχει απαραίτητα νομική προσωπικότητα.

---

¹² C-221/89 R. v. Secretary of State for Transport, ex p. Factortame [1991] ECR I-3905, παρ. 20

Θα πρέπει δε να σημειωθεί ότι το γεγονός ότι μια εταιρία για να ασκήσει το δικαίωμα εγκατάστασης, θα πρέπει να επιδιώκει κέρδος, είναι ανεξάρτητο από το εάν είναι πρωταρχικός ή όχι στόχος της δράσης της εταιρίας να παρέχει δηλαδή τις δραστηριότητές με κάποιο αντάλλαγμα. Δεν είναι απαραίτητο να υπάρχει ο τυπικός χαρακτηρισμός της δράσης μιας εταιρίας ως κερδοσκοπικής, για να υπαχθεί στην έννοια της εταιρίας του άρθρου 54 ΣΛΕΕ. Αυτό συνάγεται από το γεγονός ότι αναφέρεται και ο συνεταιρισμός στα νομικά πρόσωπα που καλύπτονται από το άρθρο 54 ΣΛΕΕ. Μια εταιρία για να ασκήσει το δικαίωμα εγκατάστασης σε ένα άλλο κράτος μέλος θα πρέπει να πληρούνται δύο κριτήρια σύμφωνα με την παράγραφο 1 το άρθρου 54 ΣΛΕΕ.

Σύμφωνα με το πρώτο κριτήριο, η εταιρία θα πρέπει να έχει συσταθεί σύμφωνα με το δίκαιο ενός κράτους μέλους. Αυτό σημαίνει ότι οι εταιρίες που έχουν συσταθεί με το δίκαιο των χωρών εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι αδύνατο να εφαρμόσουν το δικαίωμα εγκατάστασης. Κατά το δεύτερο κριτήριο, η εταιρία θα πρέπει να έχει την καταστατική της έδρα ή την κεντρική της διοίκηση ή την κύρια εγκατάστασή της σε ένα από τα κράτη μέλη. Αυτές οι δύο προϋποθέσεις χρησιμεύουν στον προσδιορισμό της σύνδεσης της εταιρίας με την έννομη τάξη ενός κράτους μέλους. Για τον λόγο αυτό, οι εν λόγω προϋποθέσεις θα μπορούσαν να χαρακτηρισθούν ως «προϋποθέσεις ιθαγένειας», διότι λειτουργούν για τις εταιρίες όπως ακριβώς λειτουργεί η ιθαγένεια για τα φυσικά πρόσωπα.

Το Άρθρο 54 ΣΛΕΕ αφήνει στα κράτη μέλη να προσδιορίσουν το συνδετικό στοιχείο που θέτει τους κανόνες που ρυθμίζουν τη σύσταση και τη λειτουργία των εταιριών. Εάν μία εταιρία δεν πληροί τα κριτήρια που θέτει το εθνικό δίκαιο αναφορικά με τη σύσταση και τη λειτουργία, τότε δεν μπορεί να ασκήσει το δικαίωμα εγκατάστασης. Σύμφωνα μάλιστα με την πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, οι εταιρίες αποτελούν οντότητες που στηρίζουν την ύπαρξή τους μόνο στις εθνικές νομοθεσίες, οι οποίες ρυθμίζουν τη σύσταση και τη λειτουργία τους. Η εγκατάσταση των εταιριών μπορεί να σημαίνει την εγκατάσταση ή τη μεταφορά της πραγματικής έδρας της εταιρίας σε ένα άλλο κράτος μέλος όπως και την εγκατάσταση θυγατρικής εταιρίας ή πρακτορείου

Ειδικότερα οι εταιρίες έχουν τη δυνατότητα να συστήσουν μια δευτερεύουσα εγκατάσταση στη χώρα υποδοχής υπό την μορφή των πρακτορείων, θυγατρικών εταιριών και υποκαταστημάτων εφόσον έχουν ιδρυθεί σε ένα κράτος μέλος σύμφωνα με το δίκαιο αυτού και έχει την καταστατική έδρα ή πραγματική έδρα της σε ένα κράτος μέλος.

Τις μορφές που μπορεί να λάβει η εγκατάσταση των εταιριών θα τις συζητήσουμε στην επόμενη ενότητα αμέσως παρακάτω.

2.2 Μορφές εγκατάστασης

Η εγκατάσταση μιας εταιρίας σε ένα άλλο κράτος μέλος μπορεί να λάβει τις εξής μορφές:

- Ίδρυση εξ αρχής κύριας εγκατάστασης εταιρίας από πολίτες άλλου κράτους μέλους στο κράτος μέλος υποδοχής.

Σε αυτή την περίπτωση όπως αναφέραμε, δε θα πρέπει να υπάρχει οποιαδήποτε διάκριση άμεση ή έμμεση ή οποιοδήποτε εμπόδιο από το κράτος μέλος υποδοχής προς το κράτος που επιθυμεί την εγκατάσταση ή την ίδρυση της εταιρίας του.

- Ίδρυση δευτερεύουσας εγκατάστασης με τη μορφή πρακτορείου, υποκαταστήματος ή θυγατρικής εταιρίας.

Κάθε εταιρία μπορεί να ιδρύσει μία ή παραπάνω δευτερεύουσες εγκαταστάσεις στο κράτος μέλος υποδοχής με τις παράπανω μορφές. Το πρακτορείο ως δευτερεύουσα εγκατάσταση προωθεί της υποθέσεις της εταιρίας, αυτό περιλαμβάνει τις πωλήσεις, την επικοινωνία με τους πελάτες και εκτελεί τις γραφειοκρατικές δραστηριότητες. Το υποκατάστημα ως δευτερεύουσα εγκατάσταση της εταιρίας επίσης, βρίσκεται σε διαφορετικό τόπο, έχει την ίδια δραστηριότητα διατηρεί ένα σχετικό βαθμό αυθυπαξίας, όχι όμως νομικής, εξακολουθεί να ελέγχεται όμως οργανικά και οικονομικά από την εταιρία. Η θυγατρική εταιρία έχει ξεχωριστή νομική προσωπικότητα, η οποία έλεγχεται οικονομικά και ακολουθεί τις οδηγίες της μητρικής εταιρίας.

- Απόκτηση ποσοστού μετοχικού κεφαλαίου σε εταιρία άλλου κράτους μέλους.

Το δικαίωμα εγκατάστασης μπορεί να ασκηθεί από εταιρία ή φυσικό πρόσωπο με την απόκτηση ποσοστού συμμετοχής στο κεφάλαιο εταιρίας εγκατεστημένης σε άλλο κράτος μέλος. Ωστόσο για να ασκεί το δικαίωμα εγκατάστασης και όχι της κίνησης κεφαλαίων μόνο, θα πρέπει η απόκτηση του ποσοστού κεφαλαίου να δίνει τη δυνατότητα άσκησης αποφασιστικής επιρροής στη λήψη αποφάσεων και των δραστηριοτήτων της συγκεκριμένης εταιρίας.

- Διασυνοριακή μετατροπή εταιριών.

Η εταιρία του κράτους μέλους μεταφέρει την έδρα της σε άλλο κράτος, μεταβάλλοντας μόνο το εφαρμοστέο εθνικό δίκαιο χωρίς αυτό να χρειάζεται να προχωρήσει στη λύση και στην

εκκαθάριση της, σε περίπτωση που το κράτος μέλος υποδοχής απαιτήσει την λύση και την εκκαθάριση της εταιρίας θεωρείται περιορισμός της ελευθερίας εγκατάστασης.

- Διασυνοριακή συγχώνευση εταιριών.

Μια εταιρία μπορεί να εγκατασταθεί σε ένα άλλο κράτος μέλος με τη μορφή απορρόφησης μιας εταιρίας εγκατεστημένης στο κράτος αυτό και να λειτουργεί ως υποκατάστημα της. Το Δικαστήριο έχει τοποθετήσει τις συγχωνεύσεις στο ίδιο επίπεδο με τις υπόλοιπες πράξεις μετατροπής εταιριών, αυτό σημαίνει ότι συμπεριλαμβάνονται όλες οι μορφές αναδιοργάνωσης των εταιριών και οποιασδήποτε μορφής.

2.3 Θεωρία καταστατικής και πραγματικής έδρας

Όπως έχει προαναφερθεί οι προϋποθέσεις για να ασκήσει μια εταιρία το δικαίωμα εγκατάστασης σε άλλο κράτος είναι δύο σύμφωνα με το άρθρο 54. Βασική και πρώτη προϋπόθεση είναι η σύσταση της εταιρίας σύμφωνα με το δίκαιο ενός κράτους μέλους και δεύτερη προϋπόθεση θα πρέπει η εταιρία να έχει την καταστατική της έδρα ή την πραγματική της έδρα (κεντρική διοίκηση) ή την κύρια εγκατάσταση της εντός της Ένωσης. Αυτές οι προϋποθέσεις ενεργούν όπως και η ιθαγένεια για τα φυσικά πρόσωπα, προσδιορίζουν τη σύνδεση της εταιρίας με την έννομη τάξη ενός κράτους μέλους. Συγκεκριμένα, τα κράτη μέλη χρησιμοποιούν για τη λειτουργία και την αναγνώριση της εταιρίας ή τη θεωρία της ίδρυσης, ή τη θεωρία της πραγματικής έδρας για να προσδιορίσουν το δίκαιο που εφαρμόζεται για την ίδρυση και λειτουργία της εταιρίας καθώς και για την αναγνώρισή της.

Οι εταιρίες που ακολουθούν τη θεωρία της ίδρυσης (της καταστατικής έδρας) θεωρούν το δίκαιο της χώρας ίδρυσης της εταιρίας ως το καταλληλότερο για την εσωτερική τους λειτουργία και για τη ρύθμιση θεμάτων που αφορούν τη σύσταση και τη γενικότερη λειτουργία τους. Η θεωρία της ίδρυσης (της καταστατικής έδρας) συμπίπτει και με το δίκαιο της καταστατικής τους έδρα. Ένα από τα πλεονεκτήματα της θεωρίας αυτής είναι ότι οι εταιρίες δύνανται να ορίζουν την κεντρική τους διοίκηση σε διαφορετικό κράτος μέλος και να ασκούν την οικονομική τους δραστηριότητα από το κράτος που έχουν συσταθεί.

Βασικό πλεονέκτημα όμως είναι ότι η μεταφορά της πραγματικής έδρας μιας εταιρίας δε σημαίνει τη λύση και την εκκαθάριση της. Δηλαδή, έχουν ικανότητα να εγκαταστήσουν την πραγματική τους έδρα στο κράτος μέλος με το πιο κερδοφόρο περιβάλλον και την

καταστατική τους έδρα στο κράτος μέλος με το πιο ευνοϊκό δίκαιο.³ Ωστόσο, ένα βασικό μειονέκτημα της θεωρίας της ίδρυσης (της καταστατικής έδρας) είναι ότι επιτρέπει σε «εταιρίες ταχυδρομείου» (letterbox companies) να κινούνται ελεύθερα στην ευρωπαϊκή αγορά.

Από την άλλη πλευρά, η θεωρία της πραγματικής έδρας, έχει ως κύριο χαρακτηριστικό ότι υπάγεται η σύσταση και λειτουργία της στο δίκαιο του κράτους όπου υπάρχει ο τόπος που ασκείται η κεντρική διοίκηση της εταιρίας και παίρνονται οι αποφάσεις για τη διαχείριση των υποθέσεων και λειτουργιών της. Στην περίπτωση της θεωρίας της πραγματικής έδρας, η μεταφορά της πραγματικής έδρας της εταιρίας σε άλλο κράτος μέλος σημαίνει τη λύση και την εκκαθάριση της εταιρίας. Επίσης και η μεταφορά της πραγματικής έδρας σε άλλο κράτος μέλος που ακολουθεί τη θεωρία αυτή, σημαίνει την απόρριψη της εταιρίας από το κράτος, εφόσον δεν έχει συσταθεί σύμφωνα με τις προϋποθέσεις που απαιτεί για τον εν λόγω τύπο εταιρίας το κράτος υποδοχής. Όπως είναι εμφανές η θεωρία της πραγματικής έδρας έχει ως βασικό μειονέκτημα ότι δημιουργεί εμπόδια στην κινητικότητα των εταιριών. Ενώ, ένα βασικό πλεονέκτημά της είναι ότι δεν επιτρέπει στις «εταιρίες ταχυδρομείου» να κινηθούν ελεύθερα στην ευρωπαϊκή αγορά.

Εάν κάποιος ήθελε να επιχειρήσει να κάνει μια σύγκριση μεταξύ των δύο θεωριών αναφορικά με την κινητικότητα των εταιριών, θα κατέληγε στο συμπέρασμα ότι τα πλεονεκτήματα είναι περισσότερα εφαρμόζοντας τη θεωρία της ίδρυσης (καταστατικής έδρας) από ό,τι τη θεωρία της πραγματικής έδρας. Ο λόγος είναι ότι η εταιρία που έχει συσταθεί σε κράτος μέλος που ακολουθεί τη θεωρία της ίδρυσης μπορεί να εγκατασταθεί σε οποιοδήποτε κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και να αναγνωρισθεί ως ενωσιακή εταιρία συσταθείσα στο κράτος μέλος προέλευσης. Αντίθετα, η εταιρία που έχει συσταθεί σε κράτος μέλος που αποδέχεται τη θεωρία της πραγματικής έδρας, στην περίπτωση που θέλει να εγκαταστήσει την πραγματική της έδρα σε άλλο κράτος μέλος, τότε θα πρέπει να προχωρήσει σε λύση και εκκαθάριση.

---

³ Α. Μάλλιου, Η θεωρία της πραγματικής έδρας και η θεωρία της ίδρυσης για τον καθορισμό της εθνικότητας των νομικών προσώπων, σε σχέση με την αρχή της ελεύθερης εγκατάστασης (άρ. 43 και 48 ΣυνθΕΚ, ΔΦΝ 2003, σελ. 1526 επ

3. ΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ ΕΤΑΙΡΙΩΝ ΚΑΙ ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ

Οι εταιρίες έχουν το δικαίωμα της ελευθερίας εγκατάστασης μέσα στην Ευρωπαϊκή Ένωση σύμφωνα με τη Συνθήκη. Αυτό τους επιτρέπει να μετακινούνται για την εξυπηρέτηση των συμφερόντων τους, των πελατών τους, την ανεύρεση καλύτερων συνθηκών στην αγορά εργασίας, καθώς και καλύτερων πηγών χρηματοδότησης και αγαθών. Ωστόσο, η ελευθερία κινητικότητας και εγκατάστασης των εταιριών, που προβλέπεται στη Συνθήκη, δεν αποκλείει το δικαίωμα των κρατών μελών να περιορίσουν τη μεταφορά της πρωτεύουσας έδρας μιας εταιρίας σε ένα άλλο κράτος μέλος. Το ζήτημα περιπλέκεται από το γεγονός ότι, όπως έχει αναφερθεί, τα κράτη μέλη ακολουθούν διαφορετικά συστήματα αναφορικά με την αναγνώριση των εταιριών και το δίκαιο που τα διέπει. Δηλαδή, άλλα κράτη μέλη αποδέχονται το σύστημα της καταστατικής έδρας και άλλα το σύστημα της πραγματικής έδρας. Αυτό έχει ως συνέπεια να παρεμποδίζεται η πλήρης εφαρμογή των σχετικών με την ελευθερία κινητικότητας των εταιριών διατάξεις της Συνθήκης.

Ειδικότερα, το Δικαστήριο ερμηνεύοντας τις εν λόγω διατάξεις της Συνθήκης έχει διαχωρίσει το δικαίωμα εισόδου μιας ενωσιακής εταιρίας σε ένα κράτος μέλος υποδοχής και την υποχρέωση του κράτους αυτού να αναγνωρίσει την ενδιαφερόμενη εταιρία, από το δικαίωμα εξόδου της εταιρίας από το κράτος μέλος προέλευσης, το οποίο και περιορίζει.

3.1 Δικαίωμα Εισόδου

Το δικαίωμα εισόδου και αναγνώρισης των εταιριών από ένα άλλο κράτος μέλος συνδέεται σημαντικά με το περιεχόμενο του δικαιώματος της ελευθερίας εγκατάστασης. Αυτό μπορεί να δημιουργήσει νομικά ζητήματα για το λόγο ότι η νομική προσωπικότητα της εταιρίας εξαρτάται από το εθνικό δίκαιο της χώρας καταγωγής. Οι τρεις σημαντικές υποθέσεις που εξετάζουν αυτό το ζήτημα είναι οι Centros, Uberseering και Inspire Art.

3.1.1 Υπόθεση Centros C 212/1997(Συλλ. 1999, σελ. I-1459)

Η εταιρία Centros Ltd είχε ιδρυθεί από ένα ζευγάρι Δανών υπηκόων και μόνιμων κατοίκων της Δανίας, στο Ηνωμένο Βασίλειο σύμφωνα με το δίκαιο της χώρας αυτής, ποτέ όμως δεν είχε αναπτύξει εμπορική δραστηριότητα εκεί είχε μόνο την καταστατική της έδρα εκεί και θα δραστηριοποιούνταν μέσω ενός υποκαταστήματος στη Δανία. Ο σκοπός που αυτή εταιρία ιδρύθηκε στο Ηνωμένο Βασίλειο είναι ότι ενώ στη Δανία σύμφωνα με τους κανόνες εταιρικού δικαίου απαιτούνταν καταβολή ελάχιστου κεφαλαίου 200.000 κορώνες, ενώ σύμφωνα με το δίκαιο του Ηνωμένου Βασιλείου απαιτούνταν 100.00 στερλίνες.

Το πρόβλημα προέκυψε όταν οι αρμόδιες δανικές αρχές αρνήθηκαν την ίδρυση του υποκαταστήματος και την εγγραφή του στο μητρώο εταιριών, για τον λόγο που προαναφέρθηκε ότι η εταιρία δεν ασκεί καμία δραστηριότητα στο Ηνωμένο Βασίλειο και επιζητούσε να ανοίξει όχι υποκατάστημα αλλά την κύρια εγκατάσταση της στη Δανία. Υποστήριξαν επίσης ότι είναι υποχρέωση των καταβάλουν το απαιτούμενο κεφάλαιο από το νόμο και ότι αυτό σήμαινε κινδύνους προς την ασφάλεια των πιστωτών και καταπάτηση προς του κανόνες δικαίου για την ελάχιστη καταβολή κεφαλαίων.

Οι νόμιμοι εκπρόσωποι της εταιρίας κατέφυγαν στο δανέζικο δικαστήριο υποστηρίζοντας ότι πληροί όλες τις προϋποθέσεις και ότι έχει το δικαίωμα να λειτουργήσει το υποκατάστημα της στη Δανία, τότε το δανέζικο δικαστήριο υπέβαλε ένα προδικαστικό ερώτημα για περεταίρω ερμηνεία των άρθρων 52 και 58 της Συνθήκης. Το δικαστήριο εξέτασε προσεκτικά τον ισχυρισμό των δανικών αρχών περί της άρνησης καταχωρήσεως του υποκαταστήματος και δικαίωσε τους Δανούς ιδρυτές της εταιρίας υποστηρίζοντας ότι η άρνηση των Δανικών αρχών έρχεται σε αντίθεση με το δικαίωμα της ελευθερίας εγκατάστασης άρθρα 52 και 58 Συνθήκης. Επίσης η σύσταση της εταιρίας στο Ηνωμένο Βασίλειο ώστε να αποφύγει την αυστηρότερη φορολογία στη Δανία δεν της αποκλείει το δικαίωμα εγκατάστασης αρκεί να υπάρχει σύνδεση της έννομης τάξης του κράτους μέλους της καταστατικής έδρας και του κράτους μέλους της κεντρικής διοίκησης. Το δικαστήριο δεν απέκλεισε το ενδεχόμενο οι έννομες αρχές του κάθε κράτους μέλους να μπορούν να λαμβάνουν μέτρα για την προστασία των πιστωτών του ιδιωτικού τομέα ή προς τις υποχρεώσεις τους απέναντι στο δημόσιο, όπως επικαλέστηκαν και οι αρμόδιες αρχές της Δανίας ήταν σημαντικός, στη συγκεκριμένη περίπτωση θα ήταν αρκετό να προστατευτούν με την κατάλληλη πληροφόρηση και στους κανόνες δικαίου που τους προστατεύουν.

Κατά τη νομολογία του δικαστηρίου λοιπόν προκύπτει ότι κάθε κράτος μέλος έχει το δικαίωμα να λαμβάνει επιπλέον προληπτικά μέτρα ώστε να αποφεύγεται η κατάχρηση του δικαιώματος εγκατάστασης, τα μέτρα που θα πρέπει να λαμβάνει θα πρέπει να είναι λιγότερο δεσμευτικά ως προς την κινητικότητα των εταιριών και να μην προσβάλουν τις θεμελιώση δικαιώματα της ελευθερίας εγκατάστασης όταν μια εταιρία δεν ασκεί την πλειοψηφία των δραστηριοτήτων της στο κράτος μέλος που εδρεύει και ασκεί τις δραστηριότητες της στο υποκατάστημα, ή στο πρακτορείο ή στη θυγατρική που διατηρεί σε άλλο κράτος μέλος δεν θεωρείται κατάχρηση. Οι υπήκοοι των κρατών μελών μπορούν να επιλέγουν ελεύθερα το κράτος μέλος που θέλουν να ιδρύσουν την εταιρία τους και θεωρούν

την νομοθεσία του πιο ευνοϊκή για τα συμφέροντά τους, αυτό αποτελεί εφαρμογή του δικαιώματος εγκατάστασης της συνθήκης κα όχι απάτη προς απάτη.

3.1.2 Υπόθεση Überseering (C-208/00, 5 Νοεμβρίου 2002)

Δεύτερη υπόθεση για την ερμηνεία των άρθρων της ελευθερίας εγκατάστασης της Συνθήκης είναι η υπόθεση Überseering. Η εταιρία Überseering ιδρύθηκε σύμφωνα με το ολλανδικό δίκαιο, είχε καταχωρηθεί στο εμπορικό μητρώο του Άμστερνταμ και οι μέτοχοι της ήταν κάτοικοι Γερμανίας. Η εταιρία αγόρασε ένα οικόπεδο στο Dusseldorf όπου δύο κτήρια ήταν οικοδομημένα σε αυτό και αποφάσισε να αναθέσει την ανακαίνιση των κτιρίων που είχε αγοράσει στη γερμανική εταιρία Nordic Construction Company Baumanagement GmbH, μετά την ολοκλήρωση των εργασιών ανακαίνισης όμως, η εταιρία άσκησε αίτημα αποζημίωσης εναντίον της εταιρίας ανακαίνισης για προβλήματα στα ανακαινισμένα κτίρια της, στο δικαστήριο του Ντίσελντορφ. Παράλληλα δύο πολίτες γερμανικής υπηκοότητάς αγόρασαν όλα τα εταιρικά μερίδια της εταιρίας Überseering Το γερμανικό δικαστήριο απέρριψε το αίτημα της εταιρίας Überseering για αποζημίωση διότι όλα τα εταιρικά της μερίδια είχαν αγοραστεί από Γερμανούς πολίτες και η εταιρία είχε αποφασίσει να μεταφέρει την πραγματική της έδρα στη Γερμανία. Σύμφωνα με το δικαστήριο η Überseering ως εταιρία που έχει συσταθεί σύμφωνα με το ολλανδικό δίκαιο δεν έχει την ικανότητα δικαίου στη Γερμανία. Αυτό συνέβη γιατί το γερμανικό δίκαιο ακολουθούσε τη νομολογία ότι η καταστατική και πραγματική έδρα θα έπρεπε να συμπίπτουν και η μόνη προϋπόθεση για να μπορέσει να επικαλεστεί το γερμανικό δίκαιο, ήταν να λυθεί και να συσταθεί εκ νέου στη Γερμανία. Το εφετείο οριστικοποίησε την απόφαση της απόρριψης και τότε η εταιρία άσκησε ανάκληση της απόφασης του εφετείου προς το ανώτατο δικαστήριο της Γερμανίας και αυτό υπέβαλε τότε προδικαστικό ερώτημα στο ΔΕΚ⁴.

Το ερώτημα αυτό αφορούσε κατά πόσο τα άρθρα 48 και 49 ΕΚ (49 και 54 ΣΛΕΕ) δίνουν το δικαίωμα στο κράτος μέλος να απαγορεύει σε εταιρία την ικανότητα δικαίου στην περίπτωση που η εταιρία έχει συσταθεί σύμφωνα με το δίκαιο άλλου κράτους μέλους, όπου έχει την καταστατική της έδρα, αλλά η εταιρία έχει μεταφέρει την πραγματική της έδρα στο κράτος μέλος αυτό.

Το Δικαστήριο ανέφερε αρχικά ότι για να μπορούν οι εταιρίες που έχουν συσταθεί νόμιμα να ασκούν το δικαίωμα της ελευθερίας εγκατάστασης θα πρέπει τα κράτη μέλη υποδοχής

---

⁴ 12 Απόφαση του Δικαστηρίου 5 Νοεμβρίου 2002 στην υπόθεση C-208/00, Überseering BV v. Nordic Construction Company Baumanagement GmbH (NCC), παρ.22

να αναγνωρίζουν τις εταιρίες αυτές. Επίσης επισημαίνει ότι μια εταιρία που έχει συσταθεί σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο ενός κράτους μέλους και θεωρείται εγκύρως συσταθείσα μπορεί να ασκεί τις δραστηριότητες της στο κράτος μέλος που έχει και την πραγματική της έδρα και αυτό αναγνωρίζεται υποχρεωτικά από το κράτος μέλος υποδοχής.

Το Δικαστήριο κατόπιν απάντησε στο ερώτημα αν αποτελεί περιορισμό της ελευθερίας εγκατάστασης και συνεπώς έρχεται σε αντίθεση με τα άρθρα 43 και 48 ΕΚ (49 και 54 ΣΛΕΕ) η άρνηση των γερμανικών αρχών να αναγνωρίσουν την εταιρία χωρίς να χρειαστεί να λυθεί και να εκκαθαριστεί πρώτα. Επίσης εξέτασε τους ισχυρισμούς των γερμανικών αρχών ότι οι περιορισμοί που υπέβαλε και αφορούσαν την ασφάλεια των πιστωτών και τα δημόσια συμφέροντα του κράτους ήταν δικαιολογημένοι άλλα αδικαιολόγητοι ως προς την άρνηση εισόδου της εταιρίας σε ένα άλλο κράτος μέλος από αυτό που έχει την καταστατική της έδρα. Στο τέλος, πρόσθεσε ότι η συνθήκη απαγορεύει στη γερμανική κυβέρνηση να αρνείται την ικανότητα δικαίου «όταν μια εταιρία έχει συσταθεί με τη νομοθεσία ενός κράτους μέλους όπου έχει και την καταστατική της έδρα ασκεί το δικαίωμα της ελευθερίας εγκατάστασης σε άλλο κράτος μέλος τα άρθρα 43 και 48 ΕΚ (49 και 54 ΣΛΕΕ) επιβάλλουν στο κράτος μέλος υποδοχής να αναγνωρίσει την ικανότητα δικαίου και συνεπώς την ικανότητα διάδικου που η εταιρία έχει βάσει του δικαίου του κράτους μέλους στο οποίο έχει συσταθεί.

3.1.3 Υπόθεση Inspire Art (C-167/01, 30 Σεπτεμβρίου 2003)

Η εταιρία Inspire Art Ltd ιδρύθηκε στη Μεγάλη Βρετανία σύμφωνα με το Βρετανικό Δίκαιο και με τη νομική μορφή *private company limited by shares*, του αγγλικού δικαίου και με έδρα στη Μεγάλη Βρετανία. Η εταιρία δεν άσκησε ποτέ καμία οικονομική δραστηριότητα στη Μεγάλη Βρετανία, διατηρούσε όμως ένα υποκατάστημα στην Ολλανδία όπου πραγματοποιούσε όλες τις οικονομικές δραστηριότητες. Κύριος σκοπός της σύστασης της εταιρίας στη Μεγάλη Βρετανία ήταν να εκμεταλλευτεί τις ευνοϊκές αγγλικές διατάξεις που αφορούν την ίδρυση των εταιριών και την καταβολή του εταιρικού κεφαλαίου.

Οι αλλοδαπές εταιρίες οι οποίες έχουν την καταστατική τους έδρα σε άλλο κράτος μέλος και αναπτύσσουν την οικονομική τους δραστηριότητα στην Ολλανδία έπρεπε τηρούν σημαντικές και πολλές προϋποθέσεις και επιβολή ελάχιστου κεφαλαίου, βάσει της ολλανδικής νομοθεσίας και σε περίπτωση που δε συμμορφωνόταν θα υπήρχαν αυστηρές κυρώσεις.

Ωστόσο η εταιρία είχε εγγραφεί στο εμπορικό μητρώο του Άμστερνταμ , δεν επιθυμούσε όμως να εγγραφεί ως τυπικά αλλοδαπή εταιρία και να τηρήσει τη νομοθεσία για τις τυπικά αλλοδαπές εταιρίες. Η εθνική νομοθεσία της Ολλανδίας ορίζει ως τύποις αλλοδαπή εταιρία την «κεφαλαιουχική εταιρία την έχουσα νομική προσωπικότητα, η οποία έχει συσταθεί σύμφωνα με νομοθεσία διαφορετική από την ολλανδική νομοθεσία, η οποία ασκεί τις δραστηριότητες της πλήρως ή σχεδόν πλήρως στις Κάτω Χώρες και η οποία, επιπροσθέτως, δεν έχει πραγματικό σύνδεσμο με το κράτος εντός του οποίου εφαρμόζεται η νομοθεσία σύμφωνα με την οποία έχει συσταθεί [...]»⁵. Συγκεκριμένα, επιβάλλει σε μια εταιρία η οποία πληροί τα απορρέοντα από τον ορισμό της τύποις αλλοδαπής εταιρίας κριτήρια να καταχωρηθεί υπό την ιδιότητα της αυτή στο εμπορικό μητρώο του κράτους υποδοχής. Επίσης , οφείλουν να κατατεθούν στο εμπορικό μητρώο του κράτους υποδοχής , εφόσον πρόκειται για χωριστά έγγραφα, αυθεντικό αντίγραφο στην ολλανδική, τη γαλλική, τη γερμανική ή την αγγλική γλώσσα ή επικυρωμένο από διοικητικό υπάλληλο αντίγραφο της πράξεως συστάσεως ή του καταστατικού της εταιρίας. Στο εμπορικό μητρώο πρέπει επίσης να αναγράφεται η ημερομηνία της πρώτης καταχωρίσεως της εν λόγω εταιρίας, το εθνικό μητρώο καταχωρίσεως και ο αριθμός υπό τον οποίο είναι καταχωρισμένη η εταιρία, καθώς και, όσον αφορά τις μονοπρόσωπες εταιρίες, ορισμένες πληροφορίες σχετικές με τον μοναδικό τους εταίρο⁶. Το εμπορικό επιμελητήριο έκρινε ότι η εταιρία ασκούσε τις οικονομικές δραστηριότητες της στην Ολλανδία συνεπώς θα έπρεπε να υπόκειται στις διατάξεις για τις τυπικά αλλοδαπές εταιρίες.

Αυτή η αντιπαράθεση οδήγησε την Inspire Art στο δικαστήριο του Άμστερνταμ και υποστήριξε ότι στην περίπτωση της δεν ισχύουν οι συγκεκριμένες διατάξεις και ότι είναι αντίθετες στις διατάξεις της ελευθερίας εγκατάστασης. Το δικαστήριο του Άμστερνταμ έκρινε ότι πρόκειται για τυπικά αλλοδαπή εταιρία αλλά υπέβαλε στο ΔΕΚ δύο προδικαστικά ερωτήματα. Τα ερωτήματα αυτά αφορούσαν κατά πόσο τα άρθρα 43 και 48 ΕΚ (49 και 54 ΣΛΕΕ) επιτρέπουν σε ένα κράτος μέλος να επιβάλει πρόσθετα μέτρα για τις εταιρίες που έχουν συσταθεί σε άλλο κράτος μέλος και ασκούν εκεί την εμπορική τους δραστηριότητα να έχουν δευτερεύουσα εγκατάσταση στην επικράτεια του. Ακόμη, αν αυτές οι νομοθετικές διατάξεις δεν επιτρεπόντουσαν σύμφωνα με τη κοινοτική ελευθερία της εγκατάστασης,

---

⁵ Απόφαση του δικαστηρίου της 30^{ης} Σεπτεμβρίου 2003, υπόθεση C-167/01, *Karmer Van Koophandel en Fabrieken Voor Amsterdam v. Inspire Art Ltd*, παρ.22

⁶ Απόφαση του δικαστηρίου της 30^{ης} Σεπτεμβρίου 2003, υπόθεση C-167/01, *Karmer Van Koophandel en Fabrieken Voor Amsterdam v. Inspire Art Ltd*, παρ.24

βάσει του άρθρου 46 ΕΚ⁷ (άρθρο 52 ΣΛΕΕ) θα μπορούσαν να δικαιολογηθούν. Το δικαστήριο επισήμανε και σε αυτή την υπόθεση ότι μια εταιρία που έχει συσταθεί σύμφωνα με το δίκαιο ενός κράτους μέλους και διατηρεί την καταστατική του έδρα σε αυτό και την κεντρική του διοίκηση έχει το δικαίωμα δευτερεύουσας εγκατάστασης σε άλλο κράτος μέλος με τη μορφή πρακτορείου, θυγατρικής εταιρίας ή υποκαταστήματος. Οι εταιρίες έχουν το δικαίωμα να επιλέγουν ευνοϊκότερες συνθήκες για τη σύστασή τους σε διαφορετικό κράτος μέλος ενώ ασκούν τις περισσότερες οικονομικές δραστηριότητες σε άλλο κράτος μέλος, χωρίς αυτό να έρχεται σε αντίθεση με το δικαίωμα της ελευθερίας εγκατάστασης. Επίσης από την απόφαση του δικαστηρίου προέκυψε ότι σχετικά με την καταβολή ελάχιστου κεφαλαίου (τόσο κατά τον χρόνο συστάσεως όσο και κατά τη διάρκεια ζωής της εταιρίας), καθώς και περί ευθύνης των διευθυνόντων συμβούλων συνιστούν περιορισμούς στην ελευθερία εγκαταστάσεως, όπως αυτή διασφαλίζεται με τα άρθρα 43 ΕΚ και 48 ΕΚ. Μόνο σε περίπτωση κατάχρησης και απάτης το Δικαστήριο θα αποδεχόταν τους περιορισμούς της ελευθερίας εγκατάστασης ενός κράτους μέλους, στη συγκεκριμένη περίπτωση όμως της εταιρίας Inspire Art, δε συντρέχει τέτοιος λόγος.

Οι παραπάνω τρεις περιπτώσεις Centros, Überseering και Inspire Art επέλεξαν να συσταθούν και να έχουν την κεντρική τους διοίκηση σε διαφορετικά κράτη μέλη για τα δικά τους οικονομικά συμφέροντα και να ασκήσουν το δικαίωμα της ελευθερίας εγκατάστασης. Τα κράτη μέλη όμως μπορούν να λαμβάνουν νομοθετικά μέτρα ώστε να αποφευχθεί η κατάχρηση του δικαιώματος της ελευθερίας εγκατάστασης. Μόνο στην περίπτωση της κατάχρησης του δικαιώματος εγκατάστασης το Δικαστήριο θα αποδέχονταν περιορισμούς στις χώρες υποδοχής.

3.2 Δικαίωμα Εξόδου

Το δικαίωμα εξόδου των εταιριών παρουσιάζει ιδιαιτερότητες καθώς δεν αντιμετωπίζεται όπως με εκείνο των φυσικών προσώπων, η συνέχεια και η διακοπή της νομικής προσωπικότητας της εταιρίας είναι μερικά από αυτά. Παρουσιάζονται αξιοσημείωτες συνέπειες και στο κράτος αποχώρησης της εταιρίας και στο κράτος υποδοχής αυτό οφείλεται στη διαφορά του εθνικού δικαίου της κάθε χώρας.

---

⁷ Το άρθρο 46ΕΚ αναφέρει ότι τα μέτρα που λαμβάνονται με βάση τις διατάξεις περί ελευθερίας εγκατάστασης [...] δεν εμποδίζουν τη δυνατότητα εφαρμογής των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων που προβλέπουν ειδικό καθεστώς για τους αλλοδαπούς υπηκόους και δικαιολογούνται από λόγους δημοσίας τάξεως, δημόσιας ασφάλειας και δημόσιας υγείας.

3.2.1 Υπόθεση Daily Mail (C-81/87, 27 Σεπτεμβρίου 1988)

Η εταιρία Daily Mail and General Trust PLC είχε ιδρυθεί στο Ηνωμένο Βασίλειο και διατηρούσε την καταστατική της και την πραγματική της έδρα εκεί. Η εταιρία ήθελε να μεταφέρει για φορολογικούς λόγους την πραγματική της έδρα στην Ολλανδία όπου υπήρχαν ευνοϊκότερες φορολογικές συνθήκες διατηρώντας όμως την καταστατική της έδρα στο Ηνωμένο Βασίλειο. Ενώ όμως η βρετανική νομοθεσία επιτρέπει σε μια εταιρία να διατηρεί την καταστατική έδρα στο Ηνωμένο Βασίλειο και να μεταφέρει την κεντρική της διοίκηση σε άλλο κράτος μέλος χωρίς να χάσει τη νομική της προσωπικότητα. Κατά τη βρετανική νομοθεσία περί εταιριών, μια εταιρία όπως η Daily Mail, που έχει συσταθεί σύμφωνα με τη νομοθεσία αυτή και έχει την καταστατική της έδρα (registered office) στο Ηνωμένο Βασίλειο, μπορεί να εγκαταστήσει την κεντρική της διοίκηση και το κέντρο ελέγχου της εκτός Ηνωμένου Βασιλείου χωρίς να αποτελέσει τη νομική της προσωπικότητα ή την ιδιότητα της εταιρίας βρετανικού δικαίου.⁸

Ακόμη, σύμφωνα με τις φορολογικές διατάξεις του Ηνωμένου Βασιλείου, στο φόρο εταιριών του Ηνωμένου Βασιλείου υπάγονται καταρχήν μόνο οι εταιρίες που έχουν έδρα για φορολογικούς σκοπούς στο Ηνωμένο Βασίλειο. Η « έδρα για φορολογικούς σκοπούς » ορίζεται ως ο τόπος όπου βρίσκεται η κεντρική διοίκηση και το κέντρο ελέγχου της εταιρίας⁹. Διατάξεις η φορολογική αρχή της χώρας (Treasury Department) αρνήθηκε να εγκρίνει να χορηγήσει την απαιτούμενη άδεια για τη μεταφορά της εταιρίας στην Ολλανδία. Αυτή η άρνηση κατέληξε στο ΔΕΚ ώστε να ελέγξει το συγκεκριμένο θέμα και υπέβαλε τα εξής ερωτήματα.

Αν τα άρθρα 52 και 58 της Συνθήκης παρέχουν στην εταιρία που έχει συσταθεί σύμφωνα με τη νομοθεσία ενός κράτους μέλους, στο οποίο και έχει την καταστατική της έδρα, το δικαίωμα να μεταφέρει την κεντρική της διοίκηση και στην περίπτωση που αυτό είναι εφικτό αν η εταιρία ζητήσει άδεια ή έγκριση από το κράτος μέλος και αυτό την απορρίψει για λόγους αποφυγής φορολογίας. Συγκεκριμένα, η κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου ισχυρίζεται ουσιαστικά ότι οι διατάξεις της Συνθήκης δεν παρέχουν στις εταιρίες γενικό δικαίωμα μετακινήσεως της κεντρικής τους διοικήσεως και του κέντρου ελέγχου από ένα

---

⁸ Απόφαση του δικαστηρίου της 27^{ης} Σεπτεμβρίου 1988, υπόθεση C-81/87, H. M. Treasury and Commissioners of Inland Revenue, ex parte Daily Mail and General Trust PLC, v. Daily Mail and General Trust PLC, παρ. 3

⁹ Απόφαση του δικαστηρίου της 27^{ης} Σεπτεμβρίου 1988, υπόθεση C-81/87, H. M. Treasury and Commissioners of Inland Revenue, ex parte Daily Mail and General Trust PLC, v. Daily Mail and General Trust PLC, παρ. 4

κράτος μέλος σε άλλο. Το ίδιο το γεγονός ότι η κεντρική διοίκηση και το κέντρο ελέγχου μιας εταιρία βρίσκονται σε ένα κράτος μέλος δεν συνεπάγεται κατ' ανάγκη γνήσια και πραγματική οικονομική δραστηριότητα στο έδαφος αυτού του κράτους μέλους και, επομένως, δεν μπορεί να θεωρηθεί ως εγκατάσταση κατά την έννοια του άρθρου 52 της Συνθήκης¹⁰.

Το ΔΕΚ στην απόφασή του επανέλαβε ότι η ελευθερία εγκατάστασης αποτελεί θεμελιώδη αρχή της Κοινότητας και ότι οι εταιρίες που έχουν συσταθεί σύμφωνα με τη νομοθεσία ενός κράτους μέλους και έχουν την καταστατική τους έδρα έχουν το δικαίωμα να μεταφέρουν κεντρική τους διοίκηση σε άλλο κράτος μέλος βάσει ερμηνείας των άρθρων 52 και 58 ΣΛΕΕ. Σκοπός αυτών των άρθρων και των διατάξεων τους είναι ίση μεταχείριση των αλλοδαπών και η απαγόρευση στα κράτη μέλη καταγωγής να αρνούνται την εγκατάσταση της εταιρίας που έχει συσταθεί σύμφωνα με τη νομοθεσία του σε άλλο κράτος μέλος.

Το Δικαστήριο επίσης επισήμανε ότι, οι εταιρίες αποτελούν οντότητες που προβλέπονται από μια έννομη τάξη και, κατά το παρόν στάδιο της εξελίξεως του κοινοτικού δικαίου, από μια εθνική έννομη τάξη. Η ύπαρξη τους στηρίζεται μόνο στις διάφορες εθνικές νομοθεσίες που ρυθμίζουν τη σύσταση και τη λειτουργία τους.¹¹ Τα προβλήματα που προκύπτουν από τη μεταφορά της πραγματικής και της καταστατικής έδρας μιας εταιρίας εθνικού δικαίου από ένα κράτος μέλος σε ένα άλλο, δε μπορούν να επιλυθούν με τις διατάξεις της ελευθερίας εγκατάστασης και θα πρέπει να επιλυθούν στο μέλλον νομοθετικά ή συμβατικά.¹²

Με την υπόθεση αυτή το ΔΕΚ αποδέχθηκε ότι το κατά πόσο μια εταιρία έχει τη δυνατότητα να μεταφέρει την πρωτεύουσα έδρα σε άλλο κράτος μέλος ανήκει στην αρμοδιότητα των κρατών μελών και δεν καλύπτεται από το δικαίωμα εγκατάστασης. Από την άλλη πλευρά, αναγνώρισε το δικαίωμα της δευτερεύουσας εγκατάστασης των εταιριών με τη μορφή πρακτορείων, θυγατρικών και υποκαταστημάτων. Έκρινε επίσης ότι τα κράτη μέλη διατηρούν την αυτονομία τους και μπορούν να ρυθμίζουν το συνδετικό στοιχείο μεταξύ των εταιριών και του εθνικού δικαίου και να επιδιώκουν ρυθμιστικούς στόχους.¹³

---

¹⁰ Απόφαση του δικαστηρίου της 27^{ης} Σεπτεμβρίου 1988, υπόθεση C-81/87, H. M. Treasury and Commissioners of Inland Revenue, ex parte Daily Mail and General Trust PLC, v. Daily Mail and General Trust PLC, παρ. 14

¹¹ Απόφαση του δικαστηρίου της 27^{ης} Σεπτεμβρίου 1988, υπόθεση C-81/87, H. M. Treasury and Commissioners of Inland Revenue, ex parte Daily Mail and General Trust PLC, v. Daily Mail and General Trust PLC, παρ. 19

¹² Απόφαση του δικαστηρίου της 27^{ης} Σεπτεμβρίου 1988, υπόθεση C-81/87, H. M. Treasury and Commissioners of Inland Revenue, ex parte Daily Mail and General Trust PLC, v. Daily Mail and General Trust PLC, παρ. 23

¹³ Αργυρός Γ., Η ελευθερία εγκατάστασης των εταιριών μετά την απόφαση Cartesio, ΔΕΕ 10/2009, σελ 1044

3.2.2 Υπόθεση Cartesio (C-210/06, 16 Δεκεμβρίου 2008)

Μια εξίσου σημαντική υπόθεση μετά την υπόθεση Daily Mail είναι και αυτή της Cartesio όπου το Δικαστήριο χρησιμοποίησε την ίδια αιτιολογία για την υπόθεση Daily Mail. Η ετερόρρυθμη εταιρία Cartesio είχε συσταθεί σύμφωνα με το ουγγρικό δίκαιο, ήταν εγγεγραμμένη στο μητρώο εταιριών και διατηρούσε την έδρα της στην Ουγγαρία. Η εταιρία υπέβαλε αίτηση στο τοπικό δικαστήριο για μεταφέρει την πραγματική έδρα στην Ιταλία, αλλά να διατηρήσει την καταστατική της έδρα στην Ουγγαρία. Το δικαστήριο της Ουγγαρίας όμως απέρριψε το αίτημά της με την αιτιολογία ότι το σύμφωνα με το ουγγρικό δίκαιο δεν επιτρέπει σε εταιρία συσταθείσα στην Ουγγαρία να μεταφέρει την έδρα της στο εξωτερικό, ενώ εξακολουθεί να υπόκειται στις διατάξεις του ουγγρικού δικαίου που αφορούν την προσωπική κατάσταση και ότι πρώτα θα έπρεπε να λυθεί και να εκκαθαριστεί και να επανασυσταθεί στην Ιταλία, σύμφωνα με το ιταλικό δίκαιο. Η εταιρία άσκησε έφεση ισχυριζόμενη ότι η νομοθεσία του ουγγρικού δικαίου για τις εταιρίες που θέλουν να μεταφέρουν την πραγματική τους έδρα έρχεται σε αντίθεση με τα άρθρα 49 και 54 της ΣΛΕΕ.

Το εφετείο έθεσε στο ΔΕΚ τέσσερα προδικαστικά ερωτήματα. Το τελευταίο από αυτά, αφορούσε το δικαίωμα εγκαταστάσεως και ζητούσε από το Δικαστήριο κατά πόσο τα άρθρα 43 ΕΚ και 48ΕΚ της συνθήκης συμφωνούσαν με τη νομοθεσία για τις εταιρίες της Ουγγαρίας. Η εταιρία Cartesio επιθυμούσε μεταφέρει την κεντρική της έδρα και όλες τις επιχειρηματικές δραστηριότητες στην Ιταλία και να κρατούσε την καταστατική της έδρα στην Ουγγαρία και να είναι υποκείμενη στο ουγγρικό εταιρικό δίκαιο. Το ουγγρικό δίκαιο όμως ακολουθεί την θεωρία της πραγματικής έδρας, δηλαδή η πραγματική έδρα και η καταστατική έδρα της εταιρίας συμπίπτουν.

Το Δικαστήριο καταρχάς ακολουθεί το σκεπτικό της απόφασης Daily Mail, καθώς και οι δύο εταιρίες θέλησαν να μεταφέρουν την καταστατική τους έδρα σε άλλο κράτος μέλος, επαναλαμβάνοντας ότι οι εταιρίες είναι οντότητες, η ύπαρξη των οποίων στηρίζεται μόνο στις νομοθεσίες των κρατών μελών, οι οποίες ρυθμίζουν τη σύσταση και λειτουργία τους. Στη συνέχεια, το Δικαστήριο επιβεβαιώνει το συμπέρασμα που διατύπωσε στην υπόθεση Uberseering, ότι το κατά πόσον και με ποιο τρόπο μια εταιρία έχει δυνατότητα να μεταφέρει την έδρα της σε άλλο κράτος μέλος χωρίς να απωλέσει τη νομική προσωπικότητα που διαθέτει στο κράτος μέλος σύστασης, ανήκει στην αρμοδιότητα του εθνικού δικαίου του κράτους μέλους σύστασης. Εφόσον λοιπόν το κράτος μέλος σύστασης έχει τη δυνατότητα να καθορίζει το κατά πόσο μια εταιρία μπορεί να διατηρεί τη νομική προσωπικότητά της

μεταφέροντας την έδρα της εκτός της επικράτειάς του, τότε έχει και τη δυνατότητα να καθορίσει το κατά πόσο μια εταιρία μπορεί να ασκήσει το ενωσιακό δικαίωμα εγκατάστασης. Αυτό συμβαίνει διότι το συνδεδετικό στοιχείο μιας εταιρίας με το κράτος μέλος σύστασης της αποτελεί το απαραίτητο στοιχείο για την άσκηση του δικαιώματος εγκατάστασης, λόγω του ότι για να μπορέσει να ασκήσει το εν λόγω δικαίωμα θα πρέπει να θεωρείται εταιρία ενός κράτους μέλους. Συγκεκριμένα, το Δικαστήριο επισήμανε ότι «Ένα κράτος μέλος έχει την ευχέρεια να προσδιορίζει τόσο το συνδεδετικό στοιχείο που απαιτείται από μια εταιρία προκειμένου αυτή να μπορεί να θεωρηθεί ως συσταθείσα σύμφωνα με το εθνικό του δίκαιο και δυναμένη, εκ του λόγου αυτού, να απολαύει του δικαιώματος εγκαταστάσεως όσο και το στοιχείο που απαιτείται για να διατηρηθεί στη συνέχεια αυτή»¹⁴. Συνεπώς, σύμφωνα με το Δικαστήριο, ένα κράτος μέλος μπορεί να μην επιτρέψει σε μια εταιρία που διέπεται από τη νομοθεσία του να διατηρήσει την εταιρική της ιδιότητα, όταν το συνδεδετικό στοιχείο που προβλέπεται από την εθνική νομοθεσία του εξαλείφεται λόγω της μεταφοράς της έδρας της εν λόγω εταιρίας σε άλλο κράτος μέλος¹⁵.

Ωστόσο το δικαστήριο, σε μια προσπάθεια να διευκολύνει την κινητικότητα των εταιριών, διαχώρισε τη μεταφορά της έδρας μιας εταιρίας που έχει συσταθεί σύμφωνα με τη νομοθεσία ενός κράτους μέλους και η οποία θέλει να διατηρήσει τη σύνδεση της με τη νομική τάξη του εν λόγω κράτους μέλους από τη μεταφορά της έδρας μιας εταιρίας με ταυτόχρονη μεταβολή του εφαρμοστέου εταιρικού δικαίου, οπότε η εταιρία μετατρέπεται σε μορφή εταιρίας διεπόμενη από το εθνικό δίκαιο του κράτους μέλους εντός του οποίου μεταφέρθηκε. Ειδικότερα, το Δικαστήριο έκρινε ότι «Δεν δικαιολογείται ότι το κράτος μέλος συστάσεως, επιβάλλοντας τη λύση και την εκκαθάριση της εταιρίας αυτής, να την εμποδίζει να μετατραπεί σε εταιρία εθνικού δικαίου του άλλου κράτους μέλους εντός του οποίου επιθυμεί να μετακινηθεί» και στην περίπτωση που αυτό συμβαίνει τότε «συνιστά περιορισμό της ελευθερίας εγκαταστάσεως της οικείας εταιρίας ο οποίος, αν δε δικαιολογείται από επιτακτικό λόγο γενικού συμφέροντος απαγορεύεται δυνάμει του άρθρου 43ΕΚ¹⁶». Αυτό σημαίνει ότι η ευχέρεια του κράτους μέλους προέλευσης να προσδιορίζει το συνδεδετικό στοιχείο με το νομικό του σύστημα και το οποίο καθορίζει την εθνικότητα μιας εταιρίας, δεν μπορεί να δικαιολογήσει το γεγονός ότι το κράτος μέλος, επιβάλλοντάς της τη λύση και εκκαθάριση κατά την έξοδό της, εμποδίζει την εταιρία αυτή

---

¹⁴ Απόφαση του δικαστηρίου της 16ης Δεκεμβρίου 2008, υπόθεση C-210/06, *Cartesio Oktató és Szolgáltató bt*, σκ. 110

¹⁵ Απόφαση *Cartesio*, σκ. 110

¹⁶ Απόφαση *Cartesio*, σκ. 111-113

να μετατραπεί σε εταιρία του εθνικού δικαίου του κράτους μέλους υποδοχής, αρκεί να το επιτρέπει το δίκαιο αυτό¹⁷.

Τέλος, το Δικαστήριο διευκρινίζει ότι για να πραγματοποιηθεί η μεταφορά της έδρας της εταιρίας σε άλλο κράτος μέλος χωρίς τη λύση και την εκκαθάριση της και την αλλαγή εθνικού δικαίου, πρωτεύοντα ρόλο έχει το κράτος μέλος υποδοχής και το εθνικό του δίκαιο.

Σύμφωνα λοιπόν με την υπόθεση *Cartesio* το δικαίωμα εγκατάστασης παρέχει τη δυνατότητα σε μια εταιρία η οποία έχει συσταθεί σύμφωνα με τη νομοθεσία ενός κράτους μέλους να μεταφέρει την έδρα του σε ένα άλλο κράτος μέλος με ταυτόχρονη μετατροπή του εφαρμοστέου δικαίου, αρκεί να επιτρέπεται από το δίκαιο του κράτους μέλους υποδοχής. Μόνο λόγοι επιτακτικού γενικού συμφέροντος, όπως η προστασία των δικαιωμάτων των πιστωτών, της μειοψηφίας, των εργαζομένων ή των φορολογικών αρχών, μπορούν σε μια τέτοια περίπτωση διασυννοριακής μετατροπής να επιτρέψουν στο κράτος μέλος προέλευσης να απαγορεύσει την έξοδο μιας εταιρίας.

Συνεπώς, η επιλογή μιας εταιρίας να μεταφέρει την έδρα της σε ένα άλλο κράτος μέλος με ταυτόχρονη μεταβολή του εφαρμοστέου δικαίου περιλαμβάνεται στο πεδίο εφαρμογής της ελευθερίας εγκατάστασης. Δηλαδή, η ενωσιακή ελευθερία εγκατάστασης περιλαμβάνει και τη γνήσια διασυννοριακή μετατροπή των εταιριών¹⁸. Μάλιστα ο ισχυρισμός αυτός ενισχύεται και από τη μεταγενέστερη απόφαση του Δικαστηρίου στην υπόθεση *Vale*, η οποία αφορούσε διασυννοριακή μετατροπή εταιρίας ιταλικού δικαίου σε εταιρία ουγγρικού δικαίου¹⁹.

3.2.3 Υπόθεση Vale (C-378/10, 12 Ιουλίου 2012)

Η *Vale Costruzioni S.r.l* εταιρία περιορισμένης ευθύνης του ιταλικού δικαίου και καταχωρημένη στο μητρώο εταιριών της Ρώμης Ιταλίας συστάθηκε το 2000. Το 2006 υπέβαλε αίτηση διαγραφής από το ιταλικό μητρώο εταιριών για το λόγο ότι ήθελε να μεταφέρει την έδρα της και όλες τις δραστηριότητες της στην Ουγγαρία και να τις διακόψει στην Ιταλία. Το αίτημα της έγινε δεκτό και η εταιρία διαγράφηκε με απο το μητρώο με τίτλο «Διαγραφή και μεταφορά έδρας» με την ένδειξη «η εταιρία μεταφέρθηκε στην Ουγγαρία».

---

¹⁷ Απόφαση *Cartesio*, σκ. 112

¹⁸ Κ. Δελούκα/Γ. Αργυρός, Η μεταφορά της έδρας των εταιριών και η 14^η εταιρική Οδηγία, σε Τιμητικό Τόμο Λ. Γεωργακόπουλου, σελ. 125.

¹⁹ Αναφορικά με την υπόθεση *Vale* βλ. Δ. Τζάκα, Η Ενωσιακή Ελευθερία Εγκατάστασης Εταιριών μετά την Απόφαση ΔικΕΕ *Vale*, 63 (2012) ΕΕμπΔ, 771.

Μετά τη διαγραφή της ο διευθυντής και ένα ακόμη φυσικό πρόσωπο υπέβαλε αίτηση στο δικαστήριο της Ουγγαρίας να καταχωρηθεί στο μητρώο εταιριών της Ουγγαρίας με τον επωνυμία Vale Épitési kft εταιρίας περιορισμένης ευθύνης ουγγρικού δικαίου επίσης κατέβαλε και το ελάχιστο κεφάλαιο που απαιτούνταν από το ουγγρικό δίκαιο. Στην αίτηση αναφέρονταν ότι η Vale Costruzioni δικαιούχος της Vale Épitési.

Το δικαστήριο της Ουγγαρίας απέρριψε την αίτηση καταχώρισης διότι κατά το ουγγρικό δίκαιο η εταιρία είχε συσταθεί στην Ιταλία και επιθυμούσε μετακίνηση της έδρας της, δε μπορούσε να καταχωρηθεί στα μητρώα της με τη μορφή που ζήτησε, δηλαδή ως δικαιούχος της ιταλικής εταιρίας. Η εταιρία Vale Épitési άσκησε αίτηση αναίρεσης της απόφασης ενώπιον του ανώτατου δικαστηρίου της Ουγγαρίας. Το ανώτατο δικαστήριο της Ουγγαρίας απέστειλε ορισμένα ερωτήματα σχετικά με το κατά πόσο η εν λόγω διασυνοριακή μετατροπή ανήκει στις διατάξεις της Συνθήκης που αφορούν την ελευθερία εγκατάστασης των εταιριών και εάν θα πρέπει να υπάρξει διάκριση μεταξύ της διεθνούς μετατροπής των εταιριών και εκείνης των εθνικών εταιριών.

Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης απαντώντας στα εν λόγω ερωτήματα για ακόμη μια φορά αποφάνθηκε ότι « οι πράξεις μετατροπής εταιριών εμπίπτουν καταρχήν στις οικονομικές δραστηριότητες για τις οποίες τα κράτη μέλη οφείλουν να σέβονται την ελευθερία εγκατάστασης»²⁰. Αυτό σημαίνει ότι, όπως είχε γίνει δεκτό και στην υπόθεση *Cartesio*, η απόρριψη της καταχώρισης μιας εταιρίας συσταθείσας σε ένα κράτος μέλος, η οποία επιθυμεί να μεταφέρει την έδρα της με ταυτόχρονη μεταβολή του εφαρμοστέου δικαίου στο μητρώο εταιριών του κράτους μέλους υποδοχής, είναι αντίθετη με το άρθρο 49 και 54 ΣΛΕΕ καθώς περιορίζει το δικαίωμα της ελευθερίας εγκατάστασης. , Δηλαδή, το ενωσιακό δικαίωμα εγκατάστασης επιτρέπει τη μετακίνηση μιας εταιρίας από ένα κράτος μέλος στην επικράτεια ενός άλλου κράτους μέλους με ταυτόχρονη μετατροπή σε εταιρία του εθνικού δικαίου του εν λόγω κράτους μέλους με τη μόνη προϋπόθεση το δίκαιο του κράτους μέλους υποδοχής να το επιτρέπει αυτό

Ωστόσο, το Δικαστήριο, στην περίπτωση της υπόθεσης *Vale Costruzioni*, προχώρησε ακόμη περισσότερο από την απόφαση *Cartesio* και έκρινε ότι « εθνική ρύθμιση η οποία, μολονότι προβλέπει τη δυνατότητα μετατροπής των εταιριών του ημεδαπού δικαίου, δεν επιτρέπει τη μετατροπή εταιρίας που υπόκειται στο δίκαιο άλλου κράτους μέλους, εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής των άρθρων 49 και 54 ΣΛΕΕ»²¹. Συνεπώς, η απαγόρευση της διασυνοριακής

---

²⁰ Απόφαση Vale, σκ. 24.

²¹ Απόφαση Vale, σκ.33.

μετατροπής μιας εταιρίας από τη νομική τάξη ενός κράτους μέλους, ενώ επιτρέπεται η μετατροπή των ημεδαπών εταιριών, θεωρείται ως ασύμβατη με το δίκαιο της Ένωσης, εκτός εάν μπορεί να δικαιολογηθεί στη βάση των επιτακτικών λόγων γενικού συμφέροντος, όπως η προστασία των συμφερόντων των πιστωτών, των μειοψηφούντων μετόχων, των εργαζομένων και των φορολογικών αρχών. Δηλαδή, όταν σε ένα κράτος επιτρέπεται η μετατροπή των εταιριών που βρίσκονται στην επικράτειά του, τότε θα πρέπει να επιτρέπεται και τη διασυνοριακή μετατροπή των εταιριών.

Αντίκειται λοιπόν στην αρχή της ίσης μεταχείρισης, εθνική ρύθμιση του κράτους μέλους υποδοχής, η οποία αποκλείει την αναγραφή στο μητρώο των εταιριών εταιρίας του κράτους μέλους προέλευσης ως δίκαιο παρόχου, όταν αντίστοιχη δυνατότητα προβλέπεται για εσωτερικές μετατροπές. Μάλιστα, η αρχή της αποτελεσματικότητας επιβάλλει στο κράτος μέλος υποδοχής να λαμβάνει υπόψη έγγραφα που προέρχονται από το κράτος μέλος προέλευσης και πιστοποιούν ότι η εταιρία έχει συμμορφωθεί με τις σχετικές απαιτήσεις της νομοθεσίας του. Στην προκειμένη περίπτωση, εφόσον μια εταιρία επιθυμεί ανασύσταση σε άλλο κράτος μέλος, η εταιρία θα πρέπει να αποδείξει με τρόπο νόμιμο και έγκυρο ότι είναι δικαιούχος της εταιρίας που έχει συσταθεί σε άλλο κράτος μέλος. Από την άλλη πλευρά, οι περιορισμοί στη διασυνοριακή μετατροπή εταιριών που θέτει κάθε κράτος μέλος υποδοχής θα πρέπει να στοχεύουν στη προστασία του γενικού συμφέροντος, θα πρέπει να εφαρμόζονται με τρόπο τέτοιο ώστε να μην δημιουργούνται διακρίσεις και να είναι σύμφωνοι με την αρχή της αναλογικότητας..

Τέλος, το Δικαστήριο στην εν λόγω περίπτωση κατέληξε ότι, εφόσον το ουγγρικό δίκαιο δεν αντιμετωπίζει με τον ίδιο τρόπο τις εταιρίες που επιθυμούν να μετακινηθούν στην επικράτεια της Ουγγαρίας από ένα άλλο κράτος μέλος και να μετατραπούν σε ουγγρικές εταιρίες όπως αντιμετωπίζει τη μετατροπή των ημεδαπών εταιριών, τότε η απαγόρευση εγγραφής στα μητρώα εταιριών της εταιρίας Vale έρχεται σε αντίθεση με το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

3.3 Ανάλυση της νομολογίας του Δικαστηρίου

Στις παραπάνω υποθέσεις συζητήθηκαν περιπτώσεις εταιριών που, από τη μια πλευρά, επιθυμούσαν να μετακινηθούν (δικαίωμα εξόδου), όπως στις υποθέσεις Daily Mail, Cartesio και Vale ή, από την άλλη πλευρά, ήθελαν να ιδρύσουν δευτερεύουσα εγκατάσταση σε άλλο κράτος μέλος (δικαίωμα εισόδου), όπως στις υποθέσεις Centros, Uberseering και η Inspire Art. Οι εταιρίες αυτές στήριζαν την επιχειρηματολογία τους αναφορικά τόσο με

την άσκηση του δικαιώματος εξόδου όσο και με την άσκηση του δικαιώματος εισόδου στην παρεχόμενη από το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης ελευθερία εγκατάστασης των εταιριών. Ειδικότερα, στις παραπάνω υποθέσεις το Δικαστήριο κλήθηκε να αποφασίσει το κατά πόσο υπάρχει δυνατότητα τα κράτη μέλη να περιορίσουν το δικαίωμα κινητικότητας των εταιριών εντός της ευρωπαϊκής αγοράς ή εάν σε κάθε περίπτωση οι εταιρίες είναι ελεύθερες να μετακινηθούν από το ένα κράτος μέλος στο άλλο κράτος μέλος κάνοντας χρήση του δικαιώματος εγκατάστασης.

Ωστόσο, όπως είναι φανερό από την παραπάνω συζήτηση των υποθέσεων αυτών, το Δικαστήριο δεν κατέληξε σε μια ενιαία απάντηση των παραπάνω ερωτημάτων. Έχοντας κατά νου ότι η Συνθήκη δεν παρεμβαίνει στην αντίθεση που υπάρχει μεταξύ της θεωρίας της καταστατικής έδρας και της πραγματικής έδρας, το Δικαστήριο δεν θέλησε να πάρει θέση υπέρ της μιας ή της άλλης θεωρίας και για το λόγο αυτό απέφυγε να ερμηνεύσει τις διατάξεις των άρθρων 49 και 54 ΣΛΕΕ ότι παρέχουν στις ενωσιακές εταιρίες πλήρη ελευθερία κινητικότητας εντός της ευρωπαϊκής αγοράς. Αντίθετα, προτίμησε να αφήσει ορισμένες εκφάνσεις του δικαιώματος αυτού στην αρμοδιότητα του εθνικού δικαίου των κρατών μελών.

Συγκεκριμένα, η νομολογία του Δικαστηρίου αντιμετωπίζει διαφορετικά τις περιπτώσεις που ασκείται το δικαίωμα εγκατάστασης αναφορικά με την πρωτεύουσα έδρα από εκείνες που ασκείται το εν λόγω δικαίωμα για εγκατάσταση δευτερεύουσας έδρας. Στις προαναφερόμενες αποφάσεις Daily Mail, Cartesio και Vale Epitesi όπου αφορούσαν την αντίθεση των κρατών μελών προέλευσης να επιτρέψουν εταιρίες, οι οποίες είχαν συσταθεί σύμφωνα με το δίκαιό τους, να μεταφέρουν την έδρα τους διατηρώντας ταυτόχρονα και τη νομική προσωπικότητά τους, το Δικαστήριο έκρινε ότι τα κράτη μέλη προέλευσης έχουν τη δυνατότητα να περιορίσουν την κινητικότητα των εν λόγω εταιριών, εφόσον αυτές επιθυμούν να συνεχίσουν να διέπονται από τη νομοθεσία τους. Αυτή η τοποθέτηση του Δικαστηρίου βασίζεται στο γεγονός ότι θεωρεί ότι οι εταιρίες υπάρχουν δυνάμει της εθνικής νομοθεσίας, η οποία προσδιορίζει ελεύθερα το συνδετικό στοιχείο μιας εταιρίας με τη νομική τάξη ενός κράτους μέλους, χωρίς να υπόκειται στον έλεγχο του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η θέση αυτή του Δικαστηρίου φαίνεται ότι βασίζεται στην επιθυμία του να μην παρέμβει στην αυτονομία των εθνικών εταιρικών δικαίων αναφορικά με το συνδετικό στοιχείο των εταιριών με μια εθνική νομική τάξη. Με βάση λοιπόν τη θέση αυτή της νομολογίας του Δικαστηρίου, το κράτος μέλος προέλευσης έχει τη δυνατότητα να διακόψει το συνδετικό στοιχείο με τη νομική του τάξη μιας εταιρίας που θέλει να

μετακινηθεί σε άλλο κράτος μέλος, με συνέπεια αυτή να χάσει αυτή την εθνικότητα του εν λόγω κράτους μέλους και λόγω αυτού του γεγονότος να μην μπορεί να ασκήσει το δικαίωμα εγκατάστασης.

Αντίθετα, στις προαναφερόμενες αποφάσεις Centros, Uberseering και Inspire Art, που αφορούσαν περιπτώσεις κατά τις οποίες το κράτος μέλος υποδοχής περιόριζε ή απαγόρευε το δικαίωμα εγκατάστασης εταιριών που είχαν συσταθεί σύμφωνα με τη νομοθεσία ενός κράτους μέλους και ήθελαν να δημιουργήσουν δευτερεύουσα εγκατάσταση στο κράτος μέλος υποδοχής, το Δικαστήριο αποφάνθηκε υπέρ των εταιριών. Σε τέτοιες περιπτώσεις το κράτος μέλος υποδοχής δεν μπορεί να περιορίσει το δικαίωμα της δευτερεύουσας εγκατάστασης των εταιριών στην επικράτειά του. Το κράτος μέλος υποδοχής μπορεί να θέσει περιορισμούς μόνο στην περίπτωση που συντρέχουν επιτακτικοί λόγοι προστασίας του γενικού συμφέροντος.

Συνεπώς από όλα τα παραπάνω, το συμπέρασμα που βγαίνει είναι ότι η προβλεπόμενη από τα άρθρα 49 ΣΛΕΕ και 54 ΣΛΕΕ ελευθερία εγκατάστασης, όπως αυτή ερμηνεύεται από τη νομολογία του Δικαστηρίου, κάνει διάκριση ανάμεσα στις περιπτώσεις ενδημίας και αποδημίας των εταιριών. Από τη μια πλευρά, θεωρείται ότι ελευθερία εγκατάστασης παρέχει ένα απόλυτο δικαίωμα εισόδου των εταιριών σε ένα κράτος μέλος, ενώ από την άλλη πλευρά, δεν αποκλείει τη δυνατότητα ενός κράτους μέλους να εμποδίζει μια εταιρία που διέπεται από τη νομοθεσία του να μεταφέρει την έδρα της σε άλλο κράτος μέλος διατηρώντας τη σύνδεσή της με το κράτος μέλος προέλευσης. Από την άλλη όμως πλευρά, η εν λόγω εταιρία έχει την δυνατότητα να μεταφέρει την έδρα της, εφόσον μετατρέπεται σε εταιρία του εθνικού δικαίου του κράτους μέλους υποδοχής, αρκεί να το επιτρέπει το δίκαιο αυτό. Θα πρέπει, ωστόσο, να σημειωθεί ότι η ρυθμιστική αυτονομία του κράτους μέλους υποδοχής στην εν λόγω περίπτωση υπόκειται σε περιορισμούς. Ειδικότερα, ένα κράτος μέλος δεν μπορεί να απαγορεύει τη διασυνοριακή μετατροπή των εταιριών, εφόσον επιτρέπεται η εσωτερική τοιαύτη. Αυτό, ωστόσο, το οποίο μπορεί να πράξει το κράτος μέλος υποδοχής στην προκειμένη περίπτωση, είναι να διαμορφώσει τη διαδικασία πραγματοποίησης της εν λόγω διασυνοριακής μετατροπής.

4. ΣΥΝΟΡΙΑΚΕΣ ΣΥΓΧΩΝΕΥΣΕΙΣ ΚΑΙ ΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ ΕΤΑΙΡΙΩΝ

4.1 Υπόθεση Sevic

Η υπόθεση SEVIC αποτελεί ουσιαστικά την αιτία για την έναρξη της θέσπισης ενός κοινού μηχανισμού ο οποίος θα αφορούσε στη διασυνοριακή αναδιάρθρωση. Πιο συγκεκριμένα, η υπόθεση SEVIC SYSTEMS σχετίζεται με την εξαγορά με απορρόφηση της εταιρίας SECURITY VISION CONCEPT SA. Ουσιαστικά πρόκειται για μια συγχώνευση που θα διενεργούνταν μεταξύ μιας εταιρίας από την Γερμανία και μιας εταιρίας από το Λουξεμβούργο. Θα πρέπει επίσης στο σημείο αυτό να διευκρινιστεί ότι σαν διαδικασία, η συγχώνευση με απορρόφηση δεν προϋποθέτει την εκκαθάριση της εξαγοράζουσας μονάδας αλλά γίνεται κατευθείαν μεταβίβαση των περιουσιακών της στοιχείων.

Η υπόθεση αυτή ξεκίνησε ουσιαστικά στις 13 Δεκεμβρίου του 2005, πριν δηλαδή εφαρμοστεί η Οδηγία για τις διασυνοριακές συγχωνεύσεις, με το γερμανικό δικαστήριο να απορρίπτει την καταχώρηση της πράξης συγχώνευσης των επιχειρήσεων κι ως εκ τούτου να δεν παρείχε την σχετικά άδεια εγγραφής της νέας συγχωνευμένης μορφής των δύο επιχειρήσεων στο οικείο γερμανικό εμπορικό μητρώο. Το παραπάνω συνέβη διότι η νομοθεσία που ίσχυε την περίοδο εκείνη δεν προέβλεπε το δικαίωμα συγχώνευσης από νομικά πρόσωπα τα οποία δεν είναι εγκατεστημένα στη Γερμανία. Σαφώς η επιχείρηση κατέφυγε στο αρμόδιο γερμανικό δικαστήριο το οποίο ουσιαστικά παρέπεμψε την υπόθεση στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης προκειμένου να εκδώσει μια προδικαστική απόφαση η οποία θα κατεύθυνε επί της ουσίας τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με την συγχώνευση επιχειρήσεων που δεν είναι εγκατεστημένες στο ίδιο κράτος²².

Το δικαίωμα ελευθερίας και εγκατάστασης των νομικών προσώπων περιγράφεται σε επίπεδο ευρωπαϊκής νομοθεσίας στα άρθρα 49 και 54 της Συνθήκης τα οποία περιληπτικά περιγράφουν το δίκαιο ελεύθερης εγκατάστασης ωστόσο όμως δεν είναι ξεκάθαρο εάν περιλαμβάνουν τα άρθρα αυτά και τις διασυνοριακές συγχωνεύσεις. Επίσης, το αρμόδιο δικαστήριο έκρινε και τον γερμανικό νόμο ο οποίος με την απόφαση που έλαβε περιορίζει

---

²² ΔΕΚ, (2005, Ιούλιος 07). Αίτηση προδικαστικής απόφασης για την Υπόθεση C-411/03 SEVIC Systems AG.

Ανάκτηση από:

<http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?jsessionid=9ea7d2dc30dbe946da3cd0dd429e9969b1f157212130.e34KaxiLc3qMb40Rch0SaxqTbNb0?text=&docid=64316&pageIndex=0&doclang=EL&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=385305>

επί της ουσίας το δικαίωμα της ελεύθερης εγκατάστασης δεδομένου ότι δεν αδειοδότησε μια αλλοδαπή ευρωπαϊκή εταιρεία να συγχωνευτεί με μια γερμανική στο οικείο εμπορικό μητρώο. Πάντως κατά την ερμηνεία του νόμου το γερμανικό δικαστικό σώμα αιτιολόγησε την άποψη του αυτή ως δίκαιη δεδομένου ότι ο νόμος προβλέπει μόνο την ικανότητα μετατροπής (κι ως εκ τούτου συγχώνευσης με απορρόφηση) μόνο των νομικών προσώπων που είναι εγκατεστημένα στο γερμανικό κράτος.

Τελικά, το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (τότε ονομαζόταν Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Κοινότητας) έκρινε ότι όντως η γερμανική νομοθεσία είχε μεταχειριστεί με διαφορετικό τρόπο της περιπτώσεις της συγχώνευσης των εταιριών ανάλογα με το εάν η συγχώνευση επρόκειτο να διενεργηθεί μεταξύ γερμανικών επιχειρήσεων ή αλλοδαπής επιχείρησης με γερμανική. Άλλωστε κατά το κείμενο της απόφασης το Δικαστήριο έκρινε την κοινοτική νομοθεσία ως χρήσιμη για την απρόσκοπτη διενέργεια των διασυνοριακών συγχωνεύσεων αλλά σίγουρα οι κανονισμοί αυτοί δεν θα μπορούσαν να λειτουργήσουν ως προϋπόθεση για να πραγματοποιηθεί τελικά η ελεύθερη εγκατάσταση των επιχειρήσεων²³.

Θα πρέπει συνοψίζοντας σχετικά με την παραπάνω υπόθεση, να επισημάνουμε ότι το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης έκρινε περιοριστική την απόφαση του κράτους μέλους να μην δεχθεί την εγγραφή της νέας συγχωνευμένης μορφής της γερμανικής επιχείρησης και της επιχείρησης από το Λουξεμβούργο στο γερμανικό εμπορικό μητρώο δεδομένου ότι δεν διακυβευόνταν με την υπόθεση αυτή τα συμφέροντα των πολιτών, της ένωσης και του γερμανικού κράτους.

4.2 Η οδηγία για τις διασυνοριακές συγχωνεύσεις

Η υπόθεση *Sevic* έφερε στο προσκήνιο την σημαντική ανάγκη που προέκυψε από την θέσπιση ενός πλαισίου ικανού να δεχθεί τις διασυνοριακές συγχωνεύσεις εντός των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ωστόσο κατά τα παραπάνω δεν θα πρέπει να παραλείπεται η σημασία του εθνικού δικαίου το οποίο διέπει το εκάστοτε κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης κι ως εκ τούτου με αυτό ρυθμίζονται όλες οι συναλλαγές. Πριν την εφαρμογή των σχετικών Οδηγιών για τις διασυνοριακές συγχωνεύσεις δεν είχε καταστεί δυνατή η συγχώνευση επιχειρήσεων οι οποίες να διατηρούσαν έδρα σε διάφορα κράτη μέλη της Ένωσης. Όλες οι παραπάνω υποθέσεις που αναλύθηκαν και ειδικά η υπόθεση *Sevic* ήταν προάγγελος μιας ενιαίας προσπάθειας για την ρύθμιση των συνεργασιών που μπορούσαν να

---

²³ Απόφαση Δικαστηρίου 13ης Δεκεμβρίου 2005 στην υπόθεση C-411/03, *Sevic Systems AG*, παρ.16-19 20 Απόφαση *Sevic*, παρ. 20-23.

αναπτυχθούν από εταιρίες με έδρα σε διαφορετικά ευρωπαϊκά κράτη μέλη. Ο κοινός μηχανισμός για τις διασυνοριακές συγχωνεύσεις αποτέλεσε μια αναγκαία θέσπιση η οποία ενσωματώθηκε στο ρυθμιστικό και νομικό πλαίσιο των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης με την υιοθέτηση της Οδηγίας περί διασυνοριακών συγχωνεύσεων.

Η πρώτη προσπάθεια ολοκληρωτικής περιγραφής των διασυνοριακών συγχωνεύσεων διενεργήθηκε το 1984 με την παρουσίαση συγκεκριμένης πρότασης η οποία αφορούσε περισσότερο σε εργασιακά δικαιώματα παρά σε αμιγώς εταιρικά θέματα συγχωνεύσεων. Παρ' όλα αυτά έγιναν σημαντικές ενέργειες για το «άνοιγμα» διαλόγου στην κατεύθυνση της θέσπισης ενός κοινού πλαισίου για τις διασυνοριακές συγχωνεύσεις. Οριστική συμφωνία των κρατών μελών για το ανωτέρω ζήτημα δόθηκε το 2003 μέσα από την κατάθεση αναλυτικών προτάσεων οι οποίες συζητήθηκαν εκτενώς προκειμένου τελικά το 2005 να θεσπιστεί η 10^η Οδηγία που αφορούσε στις διασυνοριακές συγχωνεύσεις εταιριών.

Η 10^η Οδηγία τέθηκε σε ισχύ το 2005 και επί τις ουσίας περιέγραψε τρεις διαφορετικές μορφές συγχώνευσης, οι οποίες είναι κοινές και για τα περισσότερα εμπορικά δίκαια των κρατών μελών. Η πρώτη μορφή συγχώνευσης μπορεί να συντελεστεί με την δημιουργία νέου νομικού προσώπου, δηλαδή νέας εταιρίας μέσω της μεταβίβασης όλων των περιουσιακών στοιχείων των συγχωνευόμενων μερών στη νέα εταιρία. Ουσιαστικά δηλαδή όλα τα περιουσιακά στοιχεία των δυο επιχειρήσεων μεταβιβάζονται σε ένα νομικό πρόσωπο το οποίο είναι και η νέα μορφή επιχείρησης. Θα πρέπει στο σημείο αυτό να διευκρινιστεί ότι η παραπάνω διαδικασία θα μπορούσε έτσι κι αλλιώς να συντελεστεί και πριν από την εφαρμογή της εν λόγω Οδηγίας. Δηλαδή δεν υπήρχε εμπόδιο στη μεταβίβαση των περιουσιακών στοιχείων σε μια τρίτη επιχείρηση οπότε μπορούσε να συντελεστεί ανεπηρέαστα μια συγχώνευση. Η μόνη διαφορά είναι ότι οι εταιρίες που μεταβιβάζουν τα περιουσιακά τους στοιχεία λύνονται αλλά δεν εκκαθαρίζονται και συνεπώς δεν μεταφέρονται όλες οι νομικές υποχρεώσεις.

Η δεύτερη μορφή συγχώνευσης διενεργείται μέσα από την μεταβίβαση του μετοχικού κεφαλαίου σε μια άλλη εταιρία η οποία προϋπάρχει και ουσιαστικά ακολουθείται η ίδια διαδικασία με αυτή που περιγράφηκε παραπάνω. Ειδικότερα, τα περιουσιακά στοιχεία μεταβιβάζονται στην οικονομική μονάδα και η άλλη επιχείρηση λύνεται κανονικά κατά τους κανόνες του οικείου δικαίου.

Τέλος, η τρίτη μορφή συγχώνευσης είναι η συγχώνευση με απορρόφηση θυγατρικής κατά την οποία η θυγατρική μεταβιβάζει όλα τα περιουσιακά της στοιχεία στην μητρική

επιχείρηση. Θα πρέπει όμως να σημειωθεί ότι η τρίτη και τελευταία μορφή συγχώνευσης ήταν σχετικά δεδομένο ότι ίσχυε και προ της οδηγίας δεδομένου ότι η μητρική επιχείρηση κατέχει de facto τον έλεγχο της θυγατρικής. Ωστόσο η Οδηγία έφερε πιο ολοκληρωμένες κανονιστικές και νομικές διατάξεις για να διενεργούνται οι συγχωνεύσεις με απορρόφηση θυγατρικής με ευνοϊκότερο τρόπο για τις επιχειρήσεις με έδρα σε διαφορετικά κράτη-μέλη. Επιπρόσθετα, δεν θα πρέπει να παραλείψουμε να αναφέρουμε ότι η εν λόγω Οδηγία μπορεί να εφαρμοστεί και στις περιπτώσεις των ανωνύμων εταιριών δηλαδή, στην περίπτωση των συγχωνεύσεων μεταξύ δυο ανωνύμων εταιριών οι οποίες έχουν την καταστατική τους έδρα σε κράτος μέλος της Ένωσης ενώ παράλληλα μπορεί να διέπονται από διαφορετικούς νόμους. Μοναδική προϋπόθεση είναι μια από τις δυο εταιρίες να ανήκουν σε επιχείρησης εντός κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Από τα παραπάνω καθίσταται σαφής η ικανότητα εναρμόνισης όλων των εταιρικών μορφών που έχουν κεφαλαιουχικό χαρακτήρα με την 10^η Οδηγία περί διασυνοριακών συγχωνεύσεων.

Η Οδηγία προβλέπει επίσης την διοίκηση των εταιριών που συγχωνεύονται να ορίσουν ένα κοινό σχέδιο διασυνοριακής συγχώνευσης πάντοτε εντός των έννομων πλαισίων που διέπουν την Ένωση και το οικείο εταιρικό δίκαιο. Το πρακτικό μέρος της Οδηγίας αποτελείται από συγκεκριμένους κανόνες όπως για παράδειγμα η δημοσίευση επίσημης ανακοίνωσης της συγχώνευσης στην εφημερίδα της κυβέρνησης των χωρών στην οποία έχει έδρα η κάθε συγχωνευόμενη επιχείρηση.

Επιπλέον, υπάρχουν αρκετές ακόμα πρακτικής φύσης επιταγές όπως για παράδειγμα η υποχρέωση της διοίκησης της νέας επιχείρησης να δημοσιεύσει αναλυτική αναφορά με το νέο κανονιστικό και νομικό πλαίσιο που διέπει την νέα επιχείρηση, που αποτελεί προϊόν συγχώνευσης. Τέλος, δεν θα πρέπει να παραλείψουμε να αναφέρουμε ότι το κάθε κράτος μέλος στο οποίο έχει έδρα κάθε μια από τις επιχειρήσεις που θα συγχωνευτούν είναι αρμόδιο για την άσκηση ελέγχου νομιμότητας της διασυνοριακής συγχώνευσης σύμφωνα με τις Ευρωπαϊκές Οδηγίες αλλά και το οικείο δίκαιο των επιχειρήσεων.

5. ΕΥΡΩΠΑΪΚΑ ΕΤΑΙΡΙΚΑ ΜΟΡΦΩΜΑΤΑ ΚΑΙ ΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ

5.1 Ευρωπαϊκή εταιρία: Έννοια και χαρακτηριστικά

Τα χαρακτηριστικά και η σύσταση της Ευρωπαϊκής Εταιρίας αποτελεί ένα μείζον θέμα δηλαδή εάν θα έπρεπε να δημιουργηθεί ένα νομικό πρόσωπο το οποίο να προσομοιάζει με κάποια υπάρχουσα νομική μορφή κάποιου κράτους μέλους της Ένωσης. Το ζήτημα αυτό επιλύθηκε μέσα από την εναρμόνιση των εταιρικών δικαίων των κρατών μελών μέσω της διαμόρφωσης ενός πλέγματος Εταιρικού Ευρωπαϊκού Δικαίου, ενώ παράλληλα αποτέλεσε μια ικανοποιητική λύση που επιλύει τις πολυάριθμες κανονιστικές διαφορές μεταξύ των κρατών μελών.

Η Ευρωπαϊκή Εταιρία λοιπόν αποτελεί μορφή ανώνυμης εταιρίας, και εισήχθη στην Ευρωπαϊκή νομοθεσία προκειμένου να μπορεί να συντελείται ευκολότερη επανασύσταση, εγκατάσταση και σαφώς συγχώνευση επιχειρήσεων που έχουν έδρα σε κάποιο κράτος μέλος της Ένωσης. Από καταστατικής σκοπιάς, η Ευρωπαϊκή Εταιρία εισήχθη ως νομική οντότητα το 2001 με κανονισμό ο οποίος τέθηκε σε ισχύ το 2004. Ουσιαστικά όμως η συζήτηση για την αναγκαιότητα θέσπισης μιας τέτοιας εταιρίας είχε διενεργηθεί προ τριάντα ετών.

Η νομική προσωπικότητα της Ευρωπαϊκής Εταιρίας συντίθεται και από μια σειρά συγκεκριμένων χαρακτηριστικών όπως είναι για παράδειγμα το ελάχιστο μετοχικό κεφάλαιο για την σύστασή της που ανέρχεται στις 120.000 ευρώ. Θα πρέπει ωστόσο να αποσαφηνιστεί ότι κάθε ζήτημα που δεν καλύπτεται από τον κανονισμό όπως για παράδειγμα θέματα που σχετίζονται με την αναστολή κάλυψης υποχρεώσεων, με την λύση και την εκκαθάριση της επιχείρησης κ.α. θα πρέπει να καλυφθούν από το εκάστοτε εθνικό δίκαιο που εφαρμόζεται σε ανάλογες περιπτώσεις. Τέλος, είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι η Ευρωπαϊκή Εταιρία αποδίδει τις φορολογικές της υποχρεώσεις σύμφωνα με τους κανόνες που διέπουν τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Σημαντικό σημείο του κανονισμού είναι εκείνο που αναφέρει ότι η καταστατική έδρα αλλά και τα κεντρικά γραφεία της Ευρωπαϊκής Εταιρίας θα πρέπει να βρίσκονται στην ίδια χώρα γεγονός που σαφώς αποδεικνύει ότι σε νομικό επίπεδο έχει υιοθετηθεί η θεωρία της πραγματικής έδρας ανεξάρτητα από το εάν η ίδια η Ένωση πρεσβεύει την αρχή της ελεύθερης μετακίνησης εντός ΕΕ. Υπάρχει και η περίπτωση που μια εταιρία μπορεί να αρνηθεί την αναγκαιότητα σύμπτωσης της καταστατικής και της πραγματικής έδρας,

γεγονός που εγείρει το δικαίωμα στο κράτος μέλος να επιβάλλει τις ανάλογες ποινές στην επιχείρηση, δηλαδή στους νόμιμους εκπροσώπους της. Τέλος, όπως αναφέραμε και προηγουμένως σημαντικά γεγονότα της εταιρίας όπως είναι η πτώχευση, η λύση ή/και η εκκαθάριση διέπονται νομικά και κανονιστικά, κάθε φορά, από το εθνικό δίκαιο του κράτους μέλους.

5.2 Η διαδικασία της μεταφοράς της έδρας της Ευρωπαϊκής εταιρίας

Από την ανάλυση που προηγήθηκε κατέστη σαφές ότι η έδρα και τα κεντρικά γραφεία της εταιρίας θα πρέπει να βρίσκονται στην ίδια χώρα. Δηλαδή βάση της θεωρίας αυτής (θεωρία της πραγματικής έδρας) δεν μπορεί να καταστεί δυνατή η μεταφορά μόνο μιας εκ των δυο εδρών (είτε της καταστατικής είτε της πραγματικής) διότι τότε θα εδρεύουν σε διαφορετική χώρα. Άρα λοιπόν στο σημείο αυτό μπορούμε να επισημάνουμε αυτή την αμφισημία της Οδηγίας η οποία σαφώς εγείρει ζητήματα νομικής ασυνέχειας. Και τούτο διότι εάν μεταφερθεί η καταστατική ή η πραγματική έδρα τότε θα υπόκεινται και οι δυο σε διαφορετικούς νομικούς κανόνες, δηλαδή από νομικούς κανόνες που υιοθετεί το κάθε ένα (διαφορετικό) κράτος μέλος. Συνεπώς η διαδικασία μεταφοράς της έδρας θα συζητηθεί μόνο για την περίπτωση της μεταφοράς τόσο της πραγματικής όσο και της καταστατικής έδρας διότι όπως αναλύθηκε και προηγουμένως, δεν υπάρχει κάποιο άλλο περιθώριο διότι μπορεί να ανακύψουν ζητήματα ετεροδικίας μιας μοναδικής εταιρικής οντότητας λόγω των διαφορετικών νομικών πλαισίων που υιοθετούν τα κράτη μέλη της ΕΕ.

Η μεταφορά της έδρας στην περίπτωση της Ευρωπαϊκής Εταιρίας υπόκειται σε συγκεκριμένους κανόνες οι οποίοι συνολικά διαμορφώνουν μια αναγκαία διαδικασία προκειμένου τελικά να προστατευτούν τα συμφέροντα όλων των εμπλεκόμενων μερών. Κατά την Οδηγία λοιπόν, τα εμπλεκόμενα μέρη είναι κατά κύριο λόγο οι εργαζόμενοι, οι μέτοχοι αλλά και οι πιστωτές της εταιρίας για τα οποία θα πρέπει τόσο η Ένωση όσο και το κράτος μέλος να μεριμνά για την προστασία των συμφερόντων τους. Σε κάθε περίπτωση όμως θα πρέπει να διευκρινιστεί ότι η διαδικασία μεταφοράς της έδρας της Ευρωπαϊκής Εταιρίας δεν διαφέρει σε μεγάλο βαθμό από αυτή που συναντάμε στο οικείο -ελληνικό-εμπορικό δίκαιο.

Κατά το αρχικό στάδιο μεταφοράς της έδρας της Ευρωπαϊκής Εταιρίας θα πρέπει το αρμόδιο όργανο διοίκησης να κοινοποιήσει σε αναλυτική ανακοίνωση το αίτημα για την μεταφορά της έδρας. Η παραπάνω πρόταση δημοσιεύεται στην επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην οποία είναι απαραίτητο να περιλαμβάνονται αναλυτικές πληροφορίες για την

εταιρία, την έδρα που επιθυμεί να μεταφερθεί ενώ παράλληλα θα πρέπει να δημοσιεύεται, εάν υπάρχει, το προτεινόμενο καταστατικό όπως αυτό θα ισχύει με την μεταφορά της έδρας στο κράτος-μέλος.

Στην συνέχεια είναι αναγκαίο να μπορέσει η εταιρία να δηλώσει τον εκτιμώμενο χρόνο που θα χρειαστεί για να μεταφέρει τελικά την έδρα της στο κράτος μέλος ενώ παράλληλα θα πρέπει να αποτυπώσει σε αναλυτική έκθεση όλες τις πιθανές συνέπειες που μπορεί να έχει η μεταφορά της έδρας για τα ενδιαφερόμενα μέρη που αναφέρθηκαν και προηγουμένως (εργαζόμενοι, μέτοχοι, πιστωτές). Τέλος, εφόσον διενεργηθούν όλες οι παραπάνω κινήσεις, το κράτος μέλος στο οποίο θα μεταφερθεί η εταιρία έχει το δικαίωμα να αντικρούσει την πρόταση μεταφοράς μέσα σε ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα (δύο μηνών). Οι λόγοι για τους οποίους μπορεί ένα κράτος μέλος να αρνηθεί την μεταφορά της έδρας είναι κυρίως επειδή μπορεί να εγείρονται ζητήματα δημοσίου συμφέροντος.

Εάν όμως το κράτος μέλος στο οποίο θα μεταφερθεί η επιχείρηση δεν φέρει καμία αντίρρηση τότε οφείλει να χορηγήσει ένα πιστοποιητικό το οποίο ουσιαστικά σηματοδοτεί την εισαγωγή της επιχείρησης στο κράτος υποδοχής. Μετά από την χορήγηση του εν λόγω πιστοποιητικού, η εταιρία διαγράφεται από το μητρώο εταιριών του κράτους μέλους που διατηρούσε την έδρα και εισέρχεται στο μητρώο του κράτους υποδοχής. Τέλος είναι αναγκαίο να επισημανθεί ότι όταν εγείρονται σημαντικά νομικά ζητήματα για την ίδια την εταιρική οντότητα, όπως για παράδειγμα ζητήματα αφερεγγυότητας κλπ., τότε δεν μπορεί να ληφθεί καμία σχετική έγκριση για την μεταφορά της έδρας.

6. Η ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΩΝ ΕΤΑΙΡΙΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

6.1 Ιστορικά στοιχεία

Οι μεταφορές είναι από τους σημαντικότερους άξονες της ανθρώπινης δραστηριότητας εφόσον δύναται να εξυπηρετεί πολλούς σκοπούς που σχετίζονται με την ανθρώπινη φύση. Είτε μιλάμε για θαλάσσιες, χερσαίες ή εναέριας μεταφορές η σημαντικότητα τους είναι ίδια και η συμβολή τους στην ανθρώπινη ζωή. Στην Ελλάδα ο τομέας των θαλάσσιων μεταφορών έχει γνωρίσει μεγάλη άνθηση από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα, εφόσον η μορφολογία της χώρας σε συνδυασμό την εξέχουσα ναυτιλιακή επιχειρηματικότητα ώθησαν την Ελλάδα να βρίσκεται στην πρώτη ναυτιλιακή δύναμη παγκοσμίως (Χαρλαυτή, 2001).

Η ελληνική ναυτιλία αποτελεί μια από τους σημαντικότερους κλάδους της οικονομίας από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα. Η μορφολογία της Ελλάδας που αποτελείται από μεγάλη έκταση παραλιών και νησιών συντέλεσε στην ανάπτυξη του θαλάσσιου εμπορίου από την θαλασσοκρατορία του Μίνωα μέχρι και σήμερα. Η ναυτιλία δημιούργησε τις προϋποθέσεις για να αναπτυχθεί ο Ελληνισμός σε άλλες χώρες, με την εποχή του Περικλή και την άνθηση της δημοκρατίας να οφείλετε στην ναυτική δύναμη των Αθηναίων. Μέχρι και σήμερα, ακόμα κι αν έχουν συντελεστεί αρκετές διαφορές, οι παραπάνω συνθήκες ισχύουν δεδομένου ότι η Ελλάδα είναι μια από τις μεγαλύτερες ναυτιλιακές δυνάμεις στον κόσμο (Βλάχος, 2016).

Οι Έλληνες λόγω της έντονης δραστηριοποίησης τους στο θαλάσσιο εμπόριο ξεκίνησαν να ασχολούνται με την ναυτική τέχνη δημιουργώντας τα πρώτα ναυπηγήματα των παλαιολιθικών και νεολιθικών εποχών. Σχεδιάζαν κορμούς, σχεδίες και πλοιάρια τα οποία έθεσαν την αρχή της ιστορίας των ναυπηγήσεων η οποία σταδιακά εξελίχθηκε με την ανακάλυψη του χαλκού. Τα ιστορικά στοιχεία αυτά είναι ιδιαίτερος σημαντικά να αποτυπωθούν διότι μέσα από αυτά αναγνωρίζεται η διαχρονική συμβολή των Ελλήνων στην ναυτιλία και μπορεί κανείς να αντιληφθεί την σημαντική επίδραση που είχαν -αλλά και έχουν μέχρι σήμερα- οι ναυτιλιακές δραστηριότητες τόσο στην οικονομία των χωρών όσο και στην ευρύτερη εξέλιξη των κοινωνιών (Πλωμαρίτου, 2008).

Τον 19ο αιώνα, με την έλευση της βιομηχανικής επανάστασης, η ναυπήγηση των πλοίων εξελίχθηκε σε μεγάλο βαθμό εφόσον για πρώτη φορά την δεκαετία του 1800 ναυπηγήθηκαν

τα πρώτα ατμόπλοια τα οποία ήταν ξύλινα και ικανά να πλεύσουν σε ποτάμια και μικρά κανάλια. Ο πρώτος παγκόσμιος πόλεμος όμως, έφερε μεγάλη καταστροφή για την ελληνική ναυτιλία εφόσον τα μισά ατμόπλοια που διέθετε καταστράφηκαν ολοσχερώς ενώ το 1939 ο δεύτερος παγκόσμιος πόλεμος βρήκε την ελληνική ναυτιλία στην 9η θέση παγκοσμίως. Σήμερα, που ο πόλεμος είναι οικονομικός η ελληνική ναυτιλία έχει καταφέρει να βρίσκεται για δυο δεκαετίες στις πρώτες τρις θέσεις της παγκόσμιας κατάταξης (Βλάχος, 2016).

Στην συνέχεια, το 1947 παραχωρήθηκε αμερικανικό δάνειο στους Έλληνες εφοπλιστές προκειμένου να παραγγείλουν εκατό πλοία πολεμικής κατασκευής έτσι ώστε να αναπληρώσουν τις απώλειες τους από τον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο. Το 1982 η Ελλάδα βρέθηκε στην πρώτη θέση παγκοσμίως, εφόσον το 1974 αριθμούσε 154 ενώ το 1982 ανήλθαν στα 4.257 πλοία. Η ταχεία αυτή αύξηση της ναυτικής δύναμης έδειξε την επιχειρηματική ικανότητα των Ελλήνων εφοπλιστών, η οποία αδιαμφισβήτητα αποδεικνύεται μέχρι σήμερα (Chatziioannou & Harlaftis, 2006).

Το 1900 ναυπηγήθηκε το πρώτο δεξαμενόπλοιο το οποίο είχε μέγεθος 3.000 κόρους ολικής χωρητικότητας (Κοχ²⁴) με σκοπό να μεταφέρει πετρέλαιο που ήταν η βασική πηγή ενέργειας για θέρμανση, ηλεκτρισμό αλλά και άλλες δραστηριότητες. Η εξέλιξη των δεξαμενοπλοίων ήταν ταχεία εφόσον περίπου 90 χρόνια αργότερα, το 1990, η χωρητικότητα των δεξαμενοπλοίων ανήλθε στους 300.000 κόμβους ολικής χωρητικότητας.

Μέχρι σήμερα η Ελλάδα είναι ένα από τα πιο ισχυρά και σημαντικά ναυτικά κράτη παγκοσμίως. Ο ελληνόκτητος στόλος βρίσκεται στην πρώτη θέση παγκοσμίως και σύμφωνα με την Ελληνική Επιτροπή Ναυτιλιακής Συνεργασίας του Λονδίνου. Η μελέτη της Lloyds List για το 2015 παρουσίασε ότι τα ελληνικά συμφέροντα ελέγχουν 4.057 πλοία διάφορων κατηγοριών με συνολική χωρητικότητα 184 εκατομμύρια τόνους. Σε σύγκριση με τα δεδομένα του προηγούμενου έτους, αυτό αντιπροσωπεύει αύξηση της τάξης των 156 πλοίων (Καψή, 2005).

Οι Έλληνες εφοπλιστές παρουσιάζουν μια αξιοσημείωτη ιδιαιτερότητα κυρίως ως προς τον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζουν τη ναυτιλιακή δραστηριότητα. Είναι γεγονός ότι οι εφοπλιστικές κοινότητες δεν αντιμετώπιζαν την ναυτιλία ως μια επενδυτική πράξη αλλά σαν μια επιχείρηση η οποία θα είναι αποκλειστική πηγή εισοδήματος για αυτούς. Οι Έλληνες εφοπλιστές διατηρούν τον έλεγχο των επιχειρήσεων τους και καθορίζουν οι ίδιοι τις στρατηγικές αποφάσεις αλλά και τις λειτουργικές. Όταν η δυνατότητα του ελέγχου δεν

---

²⁴ 1 τόνος είναι 0.58 κόροι

μπορεί να υπάρχει τότε ανεξαρτητοποιούνται από το κοινό επιχειρηματικό σχήμα και δημιουργούν νέες επιχειρήσεις (Θεοτοκάς & Χαρλαύτη, 2007).

Στα πλαίσια της παραπάνω φιλοσοφίας, οι εφοπλιστές επιλέγουν να ελέγχουν την επιχείρηση τους σε όλο της το φάσμα γεγονός που πολλές φορές μπορεί να είναι και πηγή σύγκρουσης στο εσωτερικό της εταιρίας. Γενικά, οι ελληνικές ναυτιλιακές επιχειρήσεις σπάνια προσλαμβάνουν διευθυντικά στελέχη που έχουν την ευθύνη της τρέχουσας διαχείρισης των επιχειρήσεων γεγονός που αποδεικνύει την επιθυμία των Ελλήνων εφοπλιστών να διατηρούν οικογενειακά τον έλεγχο της επιχείρησης τους (Γουλιέλμος, Η Στρατηγική των Ελληνικών Ναυτιλιακών Επιχειρήσεων, 2005).

Η επιχειρηματική φιλοσοφία των Ελλήνων εφοπλιστών συνδέεται άμεσα με την επιθυμία τους να κατέχουν διαφοροποιημένες επιχειρήσεις που στο σύνολο τους θα μπορούν να αντιμετωπίσουν τους ενδεχόμενους κινδύνους που προέρχονται από την κυκλικότητα των ναυλαγορών. Η ικανότητα των εφοπλιστών, είναι αδιαμφισβήτητη εφόσον η Ελλάδα αποτελεί μεγάλη ναυτιλιακή δύναμη γεγονός που κατά κανόνα οφείλεται στη επιτυχημένη επιχειρηματική φιλοσοφία των εφοπλιστών (Γουλιέλμος, Management ναυτιλιακών επιχειρήσεων, 1996).

Ο όρος ελληνόκτητες ναυτιλιακές επιχειρήσεις αναφέρεται σε επιχειρήσεις διαχείρισης εμπορικών πλοίων ή εφοπλιστικές επιχειρήσεις που έχουν υπό την διαχείριση τους πλοία, τα οποία δραστηριοποιούνται στις διεθνείς ναυλαγορές και ανήκουν κατά το μεγαλύτερο μέρος τους σε ελληνικά συμφέροντα (Θεοτοκάς & Χαρλαύτη, 2007). Όταν μιλάμε για ελληνόκτητη ναυτιλία αναφερόμαστε στις επιχειρήσεις που λειτουργούν ως επιχειρήσεις διαχείρισης πλοίων (εφοπλιστικές επιχειρήσεις). Είναι σύνηθες τα πλοία να ανήκουν σε πλοιοκτήτριες εταιρίες που συνήθως έχουν την έδρα τους σε κράτη με θεσμικές και φορολογικές διευκολύνσεις όπως ο Παναμάς και νησιά Μάρσαλ. Κάθε πλοιοκτήτρια εταιρία μπορεί να έχει στην κατοχή της μόνο ένα πλοίο το οποίο διαθέτει προς διαχείριση σε μια εταιρία-διαχειριστή (Cage, 1997).

Ο καθηγητής Βασίλης Μεταξάς όρισε την ναυτιλιακή επιχείρηση ως *«την εταιρεία, το άτομο ή μικρή ομάδα ατόμων που λαμβάνουν τις αποφάσεις για την απασχόληση (ή το αντίθετο) των παραγωγικών συντελεστών στο ναυτιλιακό χώρο»* (Μεταξάς, 1988). Σε ότι αφορά την περίπτωση της ελληνόκτητης ναυτιλίας ως επιχείρηση νοείται η εταιρία-διαχειριστής που υποκαθιστά την εταιρία πλοιοκτήτη στη λήψη αποφάσεων που αφορούν στην απασχόληση του πλοίου για εμπορικούς σκοπούς (Κιάντου - Παμπούκη, 2005).

Οι ναυτιλιακές επιχειρήσεις μπορούν να διακριθούν ανάλογα με το εύρος τους αλλά και με τον βαθμό που ολοκληρώνουν τις δραστηριότητές τους, που συχνά παρατηρείται ότι διαφέρουν μεταξύ των επιχειρήσεων. Στην ελληνική ναυτιλία υπάρχουν επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται σε πολλούς τομείς-αγορές της ναυτιλίας και ταυτόχρονα και σε άλλες βιομηχανίες που δεν ανήκουν στον ναυτιλιακό κλάδο. Άλλωστε, οι θαλάσσιες μεταφορές δεν είναι προνόμιο μόνο των ναυτιλιακών εταιριών.

Ένας ακόμα βασικός διαχωρισμός είναι αυτός που διακρίνει τις ναυτιλιακές επιχειρήσεις είναι το ιδιοκτησιακό καθεστώς και ο βαθμός ενοποίησης των δραστηριοτήτων τους. Έτσι οι επιχειρήσεις μπορούν να διακριθούν σε (Stromme Svendsen, 1978):

- ✓ Επιχειρήσεις θυγατρικές μεγάλων βιομηχανικών ή εμπορικών ομίλων
- ✓ Επιχειρήσεις κάθετης ανάπτυξης σε τομείς σχετικούς με τη ναυτιλία
- ✓ Μεταφορικές επιχειρήσεις που ασχολούνται αποκλειστικά με την θαλάσσιες μεταφορικές υπηρεσίες
- ✓ Επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται σε μη ναυτιλιακούς τομείς

Στην περίπτωση της ελληνικής ναυτιλίας οι περισσότερες επιχειρήσεις δραστηριοποιούνται στην τρίτη κατηγορία, δηλαδή στις παροχή μεταφορικών υπηρεσιών δια θαλάσσης. Συχνά όμως, παρατηρείται να δημιουργούνται επιχειρήσεις με καθαρά μεταφορικό χαρακτήρα που όμως στην συνέχεια προχωρούν σε επέκταση των δραστηριοτήτων τους και σε τομείς εκτός της ναυτιλίας (Γεωργαντοπουλος & Βλάχος, 2003).

Όπως αναφέραμε και στην σύντομη ιστορική ανασκόπηση που προηγήθηκε, κατά την διάρκεια του Μεσοπολέμου η πλειοψηφία των ναυτιλιακών επιχειρήσεων άνηκε σε εφοπλιστές που είχαν αγοράσει τα πρώτα τους ατμόπλοια. Την περίοδο εκείνη το μέσο μέγεθος των επιχειρήσεων ήταν μικρό γεγονός που φαίνεται να οφείλεται στο κυρίαρχο μοντέλο εισόδου των νέων επιχειρήσεων στην ναυτιλιακή αγορά. Το μοντέλο αυτό αποτελούταν από οικογένειες που είχαν στην διάθεση τους περιορισμένες αποταμιεύσεις και αγόραζαν από κοινού ένα πλοίο (Theotokas, 2007).

Μετά το 1945 οι μικρές επιχειρήσεις του Μεσοπολέμου μετεξελίχθηκαν σε μεγάλες διεθνοποιημένες επιχειρήσεις οι οποίες δημιουργήθηκαν, κατά την πλειοψηφία τους, σε κέντρα εκτός της Ελλάδας. Το 1960 οι επιχειρήσεις αυτές αυξήθηκαν σε μεγάλο βαθμό και εμφανίστηκαν και νέες ναυτιλιακές οι οποίες κατατάχθηκαν στις νέες ναυτιλιακές. Η νομική μορφή και η σύσταση των εταιριών αυτών είναι:

Η ελληνόκτητη ναυτιλία παραδοσιακά λειτουργούσε με μικρού μεγέθους επιχειρήσεις οι οποίες ενισχύθηκαν κυρίως στην αγορά του χύδην φορτίου που επιτρέπει την είσοδο μικρών επιχειρήσεων στην αγορά. Η κλασική μέθοδος της ένταξης μιας μικρής εταιρίας σε μια νέα αγορά, ήταν μέσω της αγοράς ενός υπερήλικου πλοίου το οποίο διαχειριζόταν ο ιδιοκτήτης με προσωπική εργασία προσπαθώντας να εισέλθει σταδιακά στην αγορά (Κορρές & Θανόπουλος, 2005).

Πάντως, η ίδια η φύση της ναυτιλιακής επιχείρησης δρα επιτακτικά στην δημιουργία ενός χαρτοφυλακίου το οποίο να είναι διαφοροποιημένο προκειμένου να εξασφαλίζεται η απαιτούμενη κάλυψη από τους κινδύνους που απορρέουν από την μεταβλητότητα των ναύλων. Οι ελληνική ναυτιλία κατάφερε από την γέννηση της να αντιληφθεί τον τρόπο λειτουργίας αυτού του ιδιόμορφου είδους επιχείρησης που παράλληλα όμως με τις κατάλληλες ενέργειες μπορεί να αποβεί ιδιαίτερα κερδοφόρα.

Οι ναυτιλιακές επιχειρήσεις λοιπόν, ξεκίνησαν να δραστηριοποιούνται και σε έξω-ναυτιλιακές δραστηριότητες προκειμένου να μπορέσουν να αποφύγουν τον υψηλό κίνδυνο που απορρέει από τις συχνά απρόβλεπτες διακυμάνσεις των τιμών των ναύλων. Έτσι οι ελληνόκτητες ναυτιλιακές επιχειρήσεις, ανεξάρτητα από το μέγεθος τους, είναι στο σύνολο τους διεθνοποιημένες ενώ λίγες είναι οι εκείνες που διατηρούν μόνο ένα πλοίο, που συνήθως είναι μεγάλης ηλικίας (Γουλιέλμος, Οργάνωση & Διοίκηση Ναυτιλιακών Επιχειρήσεων, 2003).

6.2 Η εγκατάσταση ναυτιλιακών εταιριών στην Ελλάδα

Η ιστορία της ναυτιλίας, όπως είναι γνωστό, είναι μακρά και σηματοδοτείται από αρκετά γεγονότα τα οποία έχουν δημιουργήσει την ανάγκη ύπαρξης αποτελεσματικών συστημάτων, κανονισμών και νόμων οι οποίοι να μπορούν να οριοθετούν τα γεγονότα αυτά. Όπως αναφέρθηκε στην προηγούμενη ενότητα, οι ναυτιλιακές επιχειρήσεις είναι στην πλειοψηφία τους διεθνοποιημένες και παγκοσμιοποιημένες. Δηλαδή η εθνικότητα των συντελεστών παραγωγής αλλά και των υπόλοιπων αναγκαίων συντελεστών εκμετάλλευσης, είναι άλλη από αυτή του πλοιοκτήτη (Μεταξάς, 1988, σσ. 13-28).

Ο παραπάνω ορισμός όμως δεν περιορίζεται μόνο στην εθνικότητα του κεφαλαίου και του εργατικού δυναμικού γραφείου και πλοίου, ούτε και μόνο στο ποια είναι η χώρα εγκατάστασης του γραφείου μιας ναυτικής εταιρείας. Επεκτείνεται και στους λοιπούς παράγοντες ενός συνόλου δράσεων οι οποίες είναι (Θεοτοκάς & Χαρλαύτη, 2007, σ. 35):

- Η εθνικότητα των φορτίων
- Η χρήση μιας δεύτερης ή τρίτης κ.ο.κ. σημαίας
- Η χρήση ξένων λιμένων
- Η εξυπηρέτηση των αναγκών των καταναλωτών τρίτων χωρών

Η διεθνοποίηση δηλαδή είναι μια ιδιότητα που φέρουν όλες οι ναυτιλιακές επιχειρήσεις ή οι περισσότερες, άλλοτε σε μεγαλύτερο κι άλλοτε σε μικρότερο βαθμό. Η εθνικότητα όμως είναι μοναδική και δεν προκύπτει από τα παραπάνω αλλά από το νομικό πλαίσιο μέσα στο οποίο κινείται η εταιρία.

Η κατάργηση των εδαφικών περιορισμών, υπό την έννοια της νομικής σχέσης της επιχείρησης με την εδαφική επικράτεια ενός κράτους, προώθησε την κινητικότητα των επιχειρήσεων δηλαδή οι εταιρίες (τόσο οι ναυτιλιακές όσο και οι υπόλοιπες) είχαν την δυνατότητα να μετακινήσουν την φυσική αλλά και την καταστατική τους έδρα. Σύμφωνα λοιπόν με τα παραπάνω η κατάργηση των γεωγραφικών περιορισμών σε συνδυασμό με την «διάνοιξη» των νομικών περιορισμών έδωσε στις επιχειρήσεις την δυνατότητα να μπορέσουν να μετακινηθούν και να προσεγγίσουν ευκολότερα τις αγορές εκείνες από τις οποίες θα μπορέσουν να αποκομίσουν κέρδη μελλοντικά. (Περάκης, 2004)

Οι λόγοι για τους οποίους οι επιχειρήσεις λαμβάνουν την απόφαση μετακίνησης είναι κατά βάση οικονομικοί, και ειδικότερα φορολογικοί (Τσουρουφλή, 2006). Είναι πολυάριθμα τα παραδείγματα των αλλοδαπών επιχειρήσεων που διατηρούν μια διοικητική έδρα στην χώρα προέλευσης του ιδιοκτήτη ενώ η καταστατική έδρα, δηλαδή αυτή στην οποία φορολογείται, βρίσκεται σε κάποια χώρα με σημαντικές φορολογικές ελαφρύνσεις. Βέβαια τα κίνητρα δεν είναι μόνο οικονομικά, αλλά μπορεί να είναι νομικά ή ακόμα και επιχειρηματικά όπως για παράδειγμα αιτίες ανταγωνισμού. Δηλαδή δεν είναι λίγες οι επιχειρήσεις που μετακινούνται σε αλλοδαπές χώρες προκειμένου να αποφύγουν τον υπέρμετρο ανταγωνισμό και να προσελκύσουν νέους επενδυτές.

Ειδικά στην Ελλάδα το παραπάνω παράδειγμα είναι αρκετά κοινό δεδομένου ότι η πολυνομία, η γραφειοκρατία αλλά και οι διαρκείς αυξήσεις των φορολογικών επιβαρύνσεων έχουν οδηγήσει πολλές επιχειρήσεις στο να μετακινηθούν σε αλλοδαπές χώρες. Οπότε οι λόγοι για τους οποίους μετακινούνται οι επιχειρήσεις είναι κυρίως για να αποκομίσουν οφέλη είτε αυτά είναι οικονομικά-φορολογικά, είτε νομικά, είτε άλλα επιχειρηματικά οφέλη

τα οποία συνδέονται με τον επιχειρηματικό κλάδο στον οποίο ανήκει η επιχειρηματική οντότητα.

Πάντως σε αντίθεση με τα παραπάνω θα πρέπει να επισημανθεί ότι από το 1975 ο νόμος 27/1975 περί φορολογίας πλοίων και των ναυτιλιακών επιχειρήσεων προέβλεπε ότι «*Φόρος πλοίων με ξένη σημαία, τα οποία έχουν τεθεί υπό τη διαχείριση ημεδαπών ή αλλοδαπών εταιρειών οι οποίες είναι εγκαταστημένες στην Ελλάδα δυνάμει του άρθρου 25 του Ν.27/1975*». Σήμερα με το άρθρο 24 του Ν. 4110/2013, τροποποιήθηκε το άρθρο 26 του Ν.27/1975 και «*επιβλήθηκε φόρος και στα πλοία με ξένη σημαία κατ' αναλογία αυτών με Ελληνική, ανάλογα με το τονάζ. Ο φόρος καθορίζεται σε δολάρια Η.Π.Α. κατά κόρο ολικής χωρητικότητας των πλοίων και ανάλογα με την ηλικία αυτών*». Δηλαδή η φορολογία ήταν τουλάχιστον μέχρι πρότινος ευνοϊκή πράγμα που δεν ίσχυε για τις υπόλοιπες ελληνικές επιχειρήσεις. Η ορθότητα της πολιτικής αυτής είναι υπό συζήτηση, αλλά σίγουρα θα πρέπει να επισημανθεί ότι το φορολογικό καθεστώς και η αστάθεια του είναι βέβαιος ανασταλτικός παράγοντας στην μετακίνηση ναυτιλιακών επιχειρήσεων στην Ελλάδα (Price Waterhouse Coopers, 2013).

Θα πρέπει επίσης να αναφερθεί σε σχέση με τις επιχειρήσεις που μετακινούνται σε αλλοδαπές χώρες ότι αντιμετωπίζουν μια σειρά περιορισμών, τόσο κανονιστικών όσο και νομικών, κατά την μετακίνησή τους δεδομένου ότι τα συστήματα δικαίου προστατεύουν την χώρα υποδοχής από επιχειρήσεις που μπορεί να διαταράξουν την έννομη τάξη της χώρας. Οπότε στην περίπτωση της αλλοδαπής εταιρίας θα πρέπει πρωτίστως να συζητηθεί το ζήτημα της καταστατικής, και της φυσικής έδρας, στο οποίο αναφερθήκαμε εν συντομία προηγουμένως.

Η εγκατάσταση επιχειρήσεων σε αλλοδαπή χώρα δεν προϋποθέτει την μετακίνηση της πραγματικής έδρας που είναι το κέντρο των αποφάσεων, αλλά την μετακίνηση της καταστατικής έδρας. Από την καταστατική έδρα προκύπτουν οι φορολογικές και νομικές υποχρεώσεις της επιχείρησης ενώ θα πρέπει στο σημείο αυτό να επισημάνουμε ότι στα περισσότερα οικονομικά συστήματα η φυσική έδρα ταυτίζεται με την καταστατική.

Οι επιχειρήσεις λοιπόν σε κάθε χώρα μπορεί να είναι «ημεδαπές» δηλαδή να έχουν ιδρυθεί σύμφωνα με το νομικό πλαίσιο της χώρας αλλά και οι «αλλοδαπές» οι οποίες έχουν ιδρυθεί με το δίκαιο κάποιας άλλης χώρας. Ωστόσο όμως ο παραπάνω διαχωρισμός δημιουργεί νομικά κωλύματα τα οποία σχετίζονται με το δίκαιο που θα πρέπει να υιοθετηθεί όταν η επιχείρηση μεταφερθεί σε άλλη έδρα. Έχουν διατυπωθεί έτσι δυο θεωρίες σχετικά με το

παραπάνω θέμα. Η πρώτη είναι η θεωρία της ιδρύσεως που υποστηρίζει ότι η επιχείρηση θα πρέπει να υιοθετεί το δίκαιο της χώρας στην οποία ιδρύθηκε ενώ η δεύτερη είναι η θεωρία της έδρας η οποία υποστηρίζει ότι το εφαρμοστέο δίκαιο θα πρέπει να είναι της χώρας στην οποία διατηρεί η επιχείρηση την έδρα της.

Στην Ελλάδα έχει υιοθετηθεί από την έννομη τάξη η θεωρία της έδρας προκειμένου να επιβάλλεται το εφαρμοστέο δίκαιο ενώ υπάρχει περαιτέρω διαχωρισμός σχετικά με το ποια έδρα θα αναφέρεται το δίκαιο, δηλαδή στην καταστατική ή την πραγματική έδρα. Δηλαδή για να αναγνωριστεί μια αλλοδαπή εταιρία θα πρέπει εκτός από την καταστατική έδρα να διαθέτει και άλλη έδρα διοικήσεως. Άλλωστε για να αναγνωριστεί η αλλοδαπή εταιρία από την χώρα, δηλαδή να γίνει αποδεκτή ως μια αυτοτελής νομική οντότητα θα πρέπει να έχει ιδρυθεί με τους νόμους κάποιας χώρας. Αυτό αναγνωρίζεται από την ελληνική έννομη τάξη, η οποία δέχεται την θεωρία της έδρας και ζητά την εναρμόνιση της διοικητικής έδρας με το οικείο ελληνικό δίκαιο.

Σχετικά με την αναγνώριση των αλλοδαπών εταιριών από την ελληνική έννομη τάξη το ζήτημα είναι ιδιαιτέρως εκτενές σε ότι αφορά την νομική διάσταση διότι θα πρέπει να εξετάζεται η κάθε περίπτωση και σε συνάρτηση με το κοινοτικό δίκαιο. Η υπόθεση Centros του ΔΕΚ υπήρξε ορόσημο στη διάκριση της πραγματικής και της καταστατικής έδρας από την οποία προέκυψαν τρεις βασικές προϋποθέσεις ίδρυσης υποκαταστήματος σε κράτος μέλος από ένα νομικό πρόσωπο το οποίο έχει την κύρια εγκατάστασή του σε άλλο κράτος μέλος. Η βασική απόφαση που προέκυψε από την εν λόγω υπόθεση που αναλύθηκε και σε προηγούμενα κεφάλαια είναι το γεγονός ότι μια εταιρία που έχει συσταθεί με κάποια συγκεκριμένη έννομη τάξη θα πρέπει να στηρίζει την ύπαρξη της μόνο στην εθνική νομοθεσία στην οποία ιδρύθηκε και λειτουργεί. Στην περίπτωση όμως που δεν συντρέχουν οι βασικές προϋποθέσεις τότε η επιχείρηση παύει να λειτουργεί και να υπάρχει. Για παράδειγμα μια προϋπόθεση μπορεί να είναι και η διατήρηση της πραγματικής έδρας της εταιρίας εντός του κράτους σύστασης.

Θα πρέπει επίσης να αναφέρουμε ότι στην Ελλάδα, οι αλλοδαπές ναυτιλιακές εταιρείες μπορούν να εγκαθιστούν γραφείο στην Ελλάδα σύμφωνα με τις διατάξεις του Α.Ν. 378/68 στον οποίο ορίζεται ότι *«Αλλοδαπαί ναυτιλιακαί επιχειρήσεις παντός τύπου και μορφής δύνανται να εγκαθίστανται εν Ελλάδι κατά τας διατάξεις του Α.Ν.89/1967 και ν' απολαύουσιν απάντων των πλεονεκτημάτων του Νόμου τούτου και του παρόντος, δια πάσας τας δραστηριότητας αυτών αίτινες ήθελον ρητώς εγκριθή δια της χορηγούσης την άδειαν εγκαταστάσεως αποφάσεως»*. Ο νόμος αυτός, παρά το γεγονός ότι έχει υποστεί κάποιες

αντικαταστάσεις και τροποποιήσεις επί του συνόλου έχει παραμείνει ίδιος σε ότι αφορά την εγκατάσταση αλλοδαπών ναυτιλιακών επιχειρήσεων στην Ελλάδα.

Επίσης, η εγκατάσταση αλλοδαπών ναυτιλιακών επιχειρήσεων διέπεται και από τον Ν. 27/75 ο οποίος ορίζει ότι : *«Γραφεία ή υποκαταστήματα αλλοδαπών επιχειρήσεων οποιουδήποτε τύπου ή μορφής, ασχολούμενα αποκλειστικά με τη διαχείριση, εκμετάλλευση, ναύλωση, ασφάλιση, διακανονισμό αβαριών, μεσιτεία αγοραπωλησιών ή ναυπηγήσεων ή ναυλώσεων ή ασφαλίσεων πλοίων με ελληνική ή ξένη σημαία, πάνω από πεντακόσιους (500) κόρους ολικής χωρητικότητας, εξαιρουμένων των επιβατηγών ακτοπλοϊκών πλοίων και των εμπορικών πλοίων που εκτελούν εσωτερικούς πλόες, καθώς και με την αντιπροσώπευση πλοιοκτητριών εταιριών, ως και επιχειρήσεων που έχουν ως αντικείμενο εργασιών τις ίδιες με τις παραπάνω αναφερόμενες δραστηριότητες, δύνανται, υποβάλλοντας σχετική αίτηση στο Υπουργείο Ναυτιλίας και Αιγαίου, να εγκαθίστανται στην Ελλάδα κατόπιν άδειας που χορηγείται με απόφαση του Υπουργού Ναυτιλίας και Αιγαίου και η οποία δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Η ανωτέρω δυνατότητα παρέχεται κατ' εξαίρεση και σε ναυτιλιακές επιχειρήσεις, πλοιοκτήτριες ή διαχειρίστριες, ναυαγοσωστικών ή ρυμουλκών πλοίων υπό ξένη σημαία οποιασδήποτε χωρητικότητας. Στην απόφαση αυτή καθορίζεται το είδος των εργασιών ή υπηρεσιών, τις οποίες παρέχει το γραφείο ή υποκατάστημα και γενικά οι όροι λειτουργίας του.*

Σε ότι αφορά την άδεια που χορηγείται κατά τους παραπάνω κανόνες ο νόμος ορίζει ότι: *«Η παρεχόμενη κατά τα ανωτέρω άδεια εγκατάστασης έχει πενταετή ισχύ και δεν δύναται να ανακληθεί πριν από την πάροδο του χρόνου αυτού, ο οποίος αρχίζει από τη δημοσίευσή της στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Κατά το χρονικό αυτό διάστημα δεν δύναται να μεταβληθούν οι όροι με τους οποίους χορηγήθηκε άδεια εγκαταστάσεως, χωρίς τη συναίνεση της επιχειρήσεως. Η άδεια εγκατάστασης ανανεώνεται μετά την λήξη της πενταετίας αυτοδίκαια για ίσο χρονικό διάστημα, χωρίς να απαιτείται έκδοση νέας υπουργικής απόφασης, εφόσον κατά το χρόνο λήξης της εξακολουθούν να ισχύουν οι γενικοί και ειδικοί όροι που ισχύουν κατά το χρόνο έκδοσης της αρχικής άδειας εγκατάστασης.*

Σε περίπτωση παραβάσεως κάποιου όρου της άδειας εγκαταστάσεως, του α.ν. 378/1968 ή των διατάξεων του παρόντος άρθρου εκ μέρους της επιχειρήσεως στην οποία χορηγήθηκε η άδεια, δύναται αυτή να ανακαλείται με απόφαση του Υπουργού Ναυτιλίας και Αιγαίου. Οι απαλλαγές που προβλέπονται στην περίπτωση α' της παραγράφου 3 αίρονται από το χρόνο που έγινε η παράβαση. Με απόφαση των Υπουργών Οικονομικών, Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας, Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων και Ναυτιλίας και Αιγαίου ρυθμίζονται ειδικότερα

ζητήματα που αφορούν στα απαιτούμενα δικαιολογητικά και τη διαδικασία για την εγκατάσταση στην Ελλάδα γραφείων ή υποκαταστημάτων αλλοδαπών ναυτιλιακών επιχειρήσεων, καθώς και κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια. Τα παραπάνω γραφεία ή υποκαταστήματα απολαμβάνουν των αναφερομένων στην παράγραφο 3 του παρόντος άρθρου διευκολύνσεων και απαλλαγών, εφόσον καλύπτουν με εισαγωγή συναλλάγματος ή ευρώ (α) τις ετήσιες δαπάνες λειτουργίας τους στην Ελλάδα με ισόποσο τουλάχιστον πενήντα χιλιάδων (50.000) δολαρίων Η.Π.Α. και (β) Όλες γενικά τις πληρωμές στην Ελλάδα για λογαριασμό τους ή για λογαριασμό τρίτων.»

Τέλος, είναι αναγκαίο να επισημανθεί ότι υπάρχει ένα σημαντικό σημείο της νομικής υπόστασης των ναυτιλιακών εταιριών και το ευρύτερο νομικό πλαίσιο μέσα στο οποίο λειτουργούν που απαλείφει ουσιαστικά τον χαρακτήρα της εθνικότητας (δηλαδή το εάν είναι αλλοδαπή ή ημεδαπή ναυτιλιακή επιχείρηση) προκειμένου να προστατευτούν τα συλλογικά συμφέροντα τα οποία εγείρονται από τις ειδικές δραστηριότητες της ναυτιλιακής επιχείρησης. Η ανάγκη εναρμόνισης των ναυτιλιακών επιχειρήσεων με το διεθνές πολύπλευρο περιβάλλον, μετά από πολυάριθμες μεταβολές πραγματοποιήθηκε η Σύμβαση του Διεθνούς Δικαίου της Θάλασσας αποτελεί ένα από τα πιο σημαντικά νομικά όργανα το 20ου αιώνα (Μυλωνόπουλος, 2000) το οποίο επέφερε καινοτομίες στο διεθνές δίκαιο συνολικά. Επί της ουσίας πρόκειται για ένα «πακέτο συμφωνίας» που αναγνωρίζει ότι όλα τα προβλήματα που αφορούν τον ωκεάνιο χώρο συσχετίζονται στενά και πρέπει να λαμβάνονται υπόψη ως σύνολο.

Ειδικότερα, η Σύμβαση μεταξύ των άλλων θέσπισε ότι ο βυθός της θάλασσας και ο βυθός των ωκεανών πέρα από τα όρια των εθνικών δικαιοδοσιών είναι η «κοινή κληρονομιά της ανθρωπότητας» της οποίας η χρήση και προστασία είναι δικαίωμα και ευθύνη όλων (Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών, 2015). Επιπλέον, απασχολήθηκε με την επίλυση των διαφορών που είχαν προκύψει στο παρελθόν και αναλύθηκαν σε προηγούμενο σημείο της παρούσας εργασίας και έθεσε τελικά το γενικό νομικό πλαίσιο για όλες τις δραστηριότητες εντός ή επί των ωκεανών και πελάγων, και παρείχε λεπτομερείς κανόνες που διέπουν όλες τις χρήσεις των ωκεανών και καθόρισε τα δικαιώματα και τις ευθύνες των κρατών (Μαλέρπας, 2003).

6.3 Η επίδρασή των ναυτιλιακών επιχειρήσεων στην ελληνική οικονομία

Η ελληνική ναυτιλία όπως έχει σημειωθεί και σε προηγούμενα σημεία είναι ένα σημαντικό ανταγωνιστικό πλεονέκτημα για την χώρα ανεξάρτητα από το εάν οι εταιρίες στις οποίες ανήκουν τα πλοία φορολογούνται σε άλλες χώρες. Για παράδειγμα, μπορεί το σύνολο των επιχειρήσεων που οι ιδιοκτήτες τους είναι Έλληνες αλλά οι ίδιες οι επιχειρήσεις δεν φορολογούνται στην Ελλάδα ενώ υιοθετούν σε ότι αφορά τα πλοία διαφορετικό νομικό πλαίσιο. Οι αλλοδαπές επιχειρήσεις λοιπόν συμβάλλουν σημαντικά στην ελληνική οικονομία όπως θα αναλυθεί στο παρόν κεφάλαιο.

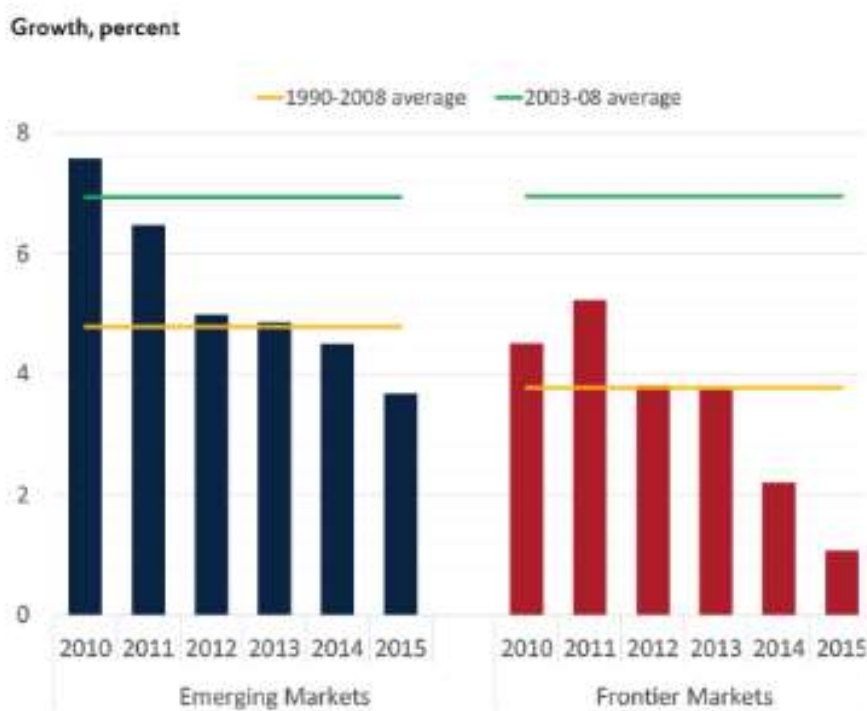
Γενικότερα πριν αναφερθούμε στην συμβολή των ναυτιλιακών επιχειρήσεων στην ελληνική οικονομία θα πρέπει να επισημανθεί ότι υπάρχει μια γενικότερη επιβράδυνση της οικονομίας από το 2008 γεγονός που οφείλεται στην παγκόσμια οικονομική κρίση που ξεκίνησα από τις Ηνωμένες Πολιτείες και εξαπλώθηκε σε παγκόσμιο επίπεδο. Είναι εύλογο λοιπόν ότι ο ρυθμός ανάπτυξης της οικονομίας είναι μια σημαντική ένδειξη η οποία αλληλοεπιδρά με τις εγχώριες οικονομίες διότι πλέον η επιρροή των οικονομιών δεν εξαρτάται μόνο από τις εγχώριες συνθήκες αλλά και από την παγκόσμια οικονομία. Η διεθνοποιημένη φύση της ναυτιλιακής επιχείρησης την καθιστά με βεβαιότητα πιο «ευάλωτη» σε σημαντικές μεταβολές στο παγκόσμιο οικονομικό περιβάλλον (Syriopoulos, 2007).

Η παγκόσμια οικονομία υπέστη τη μεγαλύτερη ύφεση το 2009 και σταδιακά σημείωσε αύξηση μέχρι και το 2015, η οποία όμως δεν μπόρεσε να διορθώσει και τις δημοσιονομικές επιπτώσεις οι οποίες πλήττουν μέχρι και σήμερα αρκετές χώρες που υπέστησαν τις πολυάριθμες επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης. Το 2013 οι αναπτυσσόμενες οικονομίες σημείωσαν αρνητική ζήτηση εισαγωγών, ενώ οι αναπτυσσόμενες οικονομίες σημείωσαν αύξηση στη ζήτηση εισαγωγών κατά 5,5%. Η Ασία ήταν η ταχύτερα αναπτυσσόμενη περιοχή όσον αφορά τις εισαγωγές (6,1%), με επικεφαλής την Κίνα (8,8 %) και τη Δυτική Ασία (8,6%). Οι επόμενες ταχύτερα αναπτυσσόμενες περιοχές εισαγωγών ήταν η Αφρική (5,6%) και η Αμερική (2,4%). Η αύξηση της ζήτησης εισαγωγών στις μεταβατικές οικονομίες επιβραδύνθηκε ραγδαία στο 2,7% από 5% το 2012.

Όλες οι μεγάλες ομάδες χωρών κατέγραψαν θετική ανάπτυξη των εξαγωγών το 2013 (1,3% στις αναπτυσσόμενες οικονομίες, 5,1% στις αναπτυσσόμενες οικονομίες και 1% στις μεταβατικές οικονομίες). Οδηγούμενες από άνοδο 7,6% και 4,8% στις εξαγωγές της Ινδία και της Κίνας, αντίστοιχα, οι αποστολές εμπορευμάτων από την Ασία αυξήθηκαν ταχύτερα

από οποιαδήποτε άλλη περιοχή εξαγωγών (4,3%). Οι επόμενες καλύτερες επιδόσεις περιλάμβαναν τις Ηνωμένες Πολιτείες (2,6%), την αναπτυσσόμενη Αμερική (1,5%), την Ευρωπαϊκή Ένωση (1,4%) και τις μεταβατικές οικονομίες (1%). Οι εξαγωγές τόσο της Αφρικής όσο και της Ιαπωνίας συρρικνώθηκαν κατά 1,8%, καθώς στην περίπτωση της Αφρικής σημειώθηκε μείωση του όγκου των εξαγωγών πετρελαίου από την Αλγερία, τη Λιβύη και τη Νιγηρία.

Σε ότι αφορά το 2014 η οικονομική ανάπτυξη μειώθηκε όπως επισημαίνει η Παγκόσμια τράπεζα και πιο συγκριμένα σημειώθηκε ανάπτυξη των ανεπτυγμένων οικονομικών της τάξης του 0,7% σε σχέση με το 2013, οι παγκόσμιες εξαγωγές προϊόντων αυξήθηκαν κατά 0,7% ενώ οι άλλες παγκόσμιες εισαγωγές κατά 1,5% όπως φαίνεται και στο παρακάτω διάγραμμα.

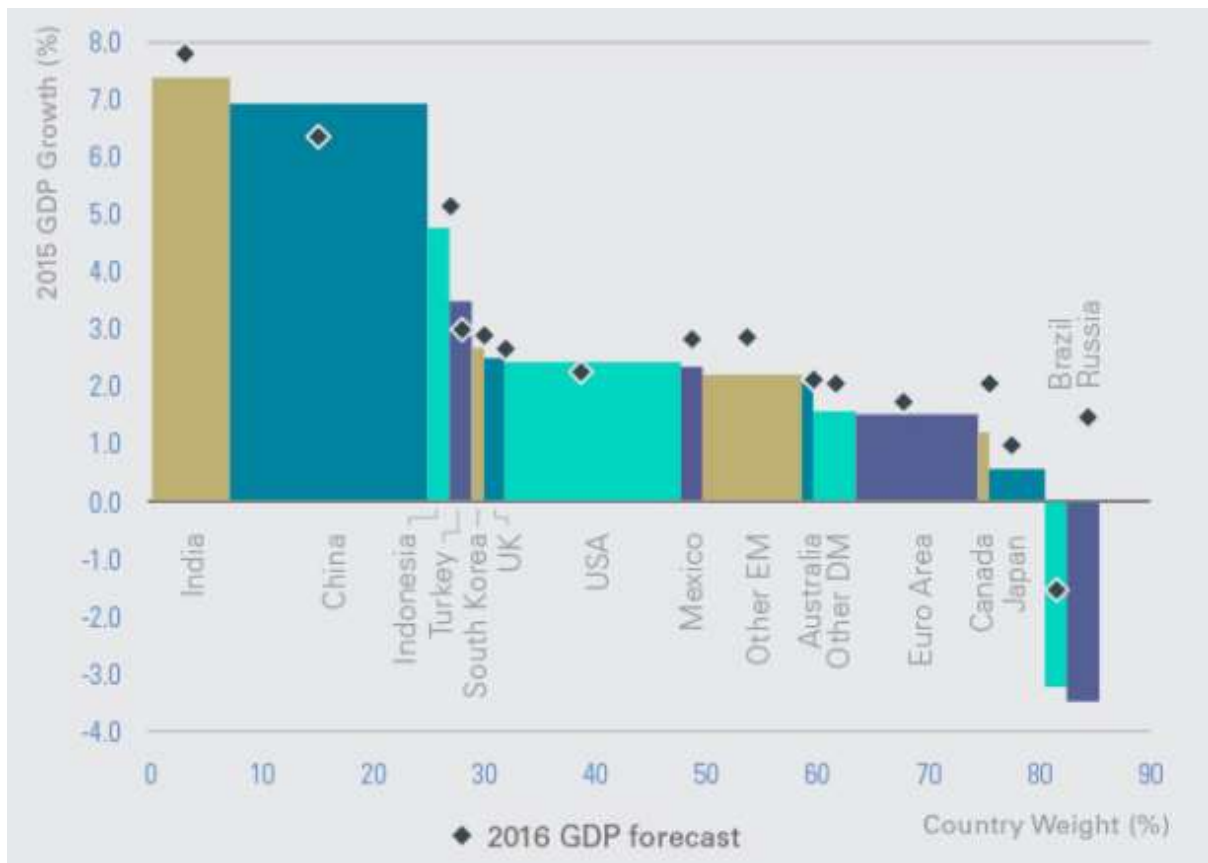
Εικόνα 1: Παγκόσμια Οικονομική Ανάπτυξη 2010-2015

Πηγή: (The World Bank, 2015)

Το 2015 όπως παρατηρούμε στην εικόνα (1) αποτελεί μια ακόμα δυσμενή χρονιά για την παγκόσμια οικονομική ανάπτυξη με την Παγκόσμια Τράπεζα να σημειώνει ότι το 2015 είχε την χαμηλότερη ανάπτυξη καθ' όλη την περίοδο της κρίσης ενώ παράλληλα βρέθηκε στα χαμηλότερα ιστορικά που έχουν σημειωθεί στην παγκόσμια ιστορία (The World Bank, 2015). Είναι σαφές ότι οι όλες οι παραπάνω εξελίξεις της οικονομίας σε παγκόσμιο επίπεδο

επηρεάζουν την ζήτηση, των όγκο των εισαγωγών και εξαγωγών και κατ' επέκταση είναι τροχοπέδη για τον κλάδο των μεταφορών και συνεπώς της ναυτιλίας (Meifeng, et al., 2014).

Στα παραπάνω είναι αναγκαίο να προστεθεί ότι ο επικεφαλής οικονομολόγος της Παγκόσμιας Τράπεζας ανέφερε σχετικά με τα αποτελέσματα αυτά και τις μελλοντικές εκτιμήσεις ότι «Η παγκόσμια οικονομία βρίσκεται σε μια συγκυρία ανησυχητική και είναι αρκετά δύσκολο να διαμορφωθούν οικονομικές προβλέψεις» (Reuters, 2015). Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζεται η παγκόσμια ανάπτυξη για το 2015 και το 2016 ενώ παράλληλα βάση των κανόνων της τεχνικής ανάλυσης πραγματοποιήθηκε και πρόβλεψη για την πορεία της παγκόσμιας οικονομίας για το 2017.

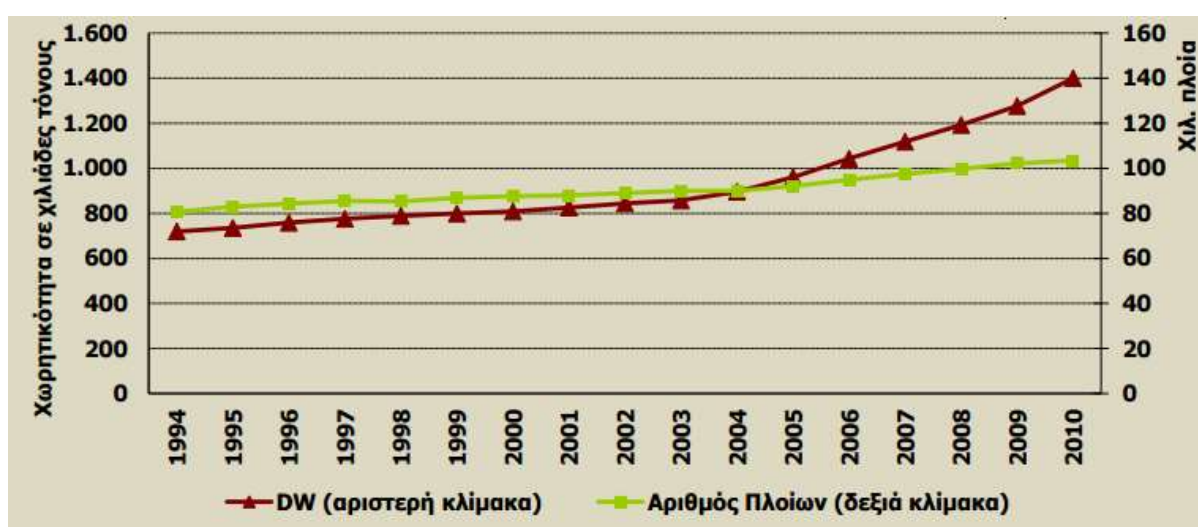
Εικόνα 2. Παγκόσμια οικονομική ανάπτυξη

Πηγή: (Hatzius, 2017)

Από την παραπάνω εικόνα διαφαίνεται η πρόβλεψη της πορείας της παγκόσμιας οικονομίας για το 2017 σύμφωνα με τις προβλέψεις κορυφαίου αναλυτή της Goldman Sachs που μεταξύ άλλων προβλέπουν ότι ο ρυθμός ανάπτυξης της παγκόσμιας οικονομίας θα φθάσει στο

3,5%, με στήριξη από τις αναδυόμενες αγορές (κυρίως αυτές που η κρίση «χτύπησε» σκληρότερα), ενώ η ανάπτυξη θα είναι πιο ήπια σε Ευρώπη και Ιαπωνία.

Εκτός από τα παραπάνω θα πρέπει να σημειωθεί ότι σημαντικές ήταν και οι επιπτώσεις της πτώσης της ανάπτυξης της παγκόσμιας οικονομίας σε ότι αφορά το παγκόσμιο εμπόριο. Πιο συγκεκριμένα το παγκόσμιο εμπόριο μειώθηκε κατά 12,6% το 2009, διόρθωσε στο 15,1% για το 2010 ενώ το 2011 και το 2012 σημείωσε διαρκείς πτώσεις. Η πορεία αυτή είχε σαφές αντίκτυπο στις ναυτιλιακές επιχειρήσεις οι οποίες με την έλευση της οικονομικής κρίσης βρίσκονταν σε στάδιο αύξησης του παγκόσμιου στόλου, όπως φαίνεται στο παρακάτω διάγραμμα.

Εικόνα 3. Εξέλιξη του παγκόσμιου στόλου 1994-2010

Πηγή: (IEOBE, 2013)

Η δυναμική αύξηση του παγκόσμιου στόλου οφειλόταν στην υψηλή ζήτηση για πλοία πριν από το 2008 ενώ η απότομη μείωση των εμπορικών ροών σταδιακά σε συνδυασμό με την υπερπροσφορά των μεταφορικών μέσων οδήγησαν σε περαιτέρω πτώση των ναύλων. Σε γενικές γραμμές περιεγράφηκαν παραπάνω οι τάσεις της παγκόσμιας οικονομίας οι οποίες επηρεάζουν μετά βεβαιότητας την ελληνική οικονομία αλλά και την ναυτιλία.

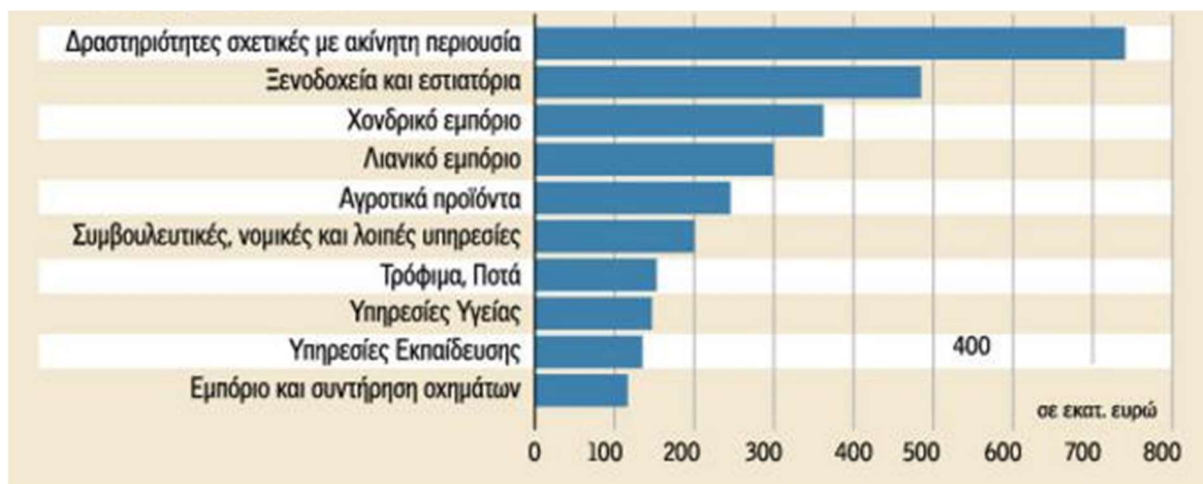
Η ναυτιλιακή βιομηχανία απασχολεί σήμερα στην Ελλάδα με άμεσο τρόπο 150.000 εργαζομένους ενώ οι Έλληνες πλοιοκτήτες έχουν στην κατοχή τους όλους τους τύπους πλοίων, δηλαδή συμμετέχουν σε όλες τις ναυλαγορές (Χύδην φορτίο, υγρό φορτίο, αέριο, κλπ.) με συνολική δυναμικότητα που ανέρχεται στους 260 εκατομμύρια τόνους. Η παραπάνω χωρητικότητα κατατάσσει την ελληνική ναυτιλία στην πρώτη θέση παγκοσμίως από την σκοπιά της χωρητικότητας. Επίσης την ελληνική ναυτιλιακή βιομηχανία

απαρτίζουν πάνω από 700 επιχειρήσεις οι οποίες κατέχουν 4.500 πλοία ενώ ακόμα σε επίπεδο παραγγελιών νέων πλοίων οι Έλληνες κατέχουν και πάλι τις πρώτες θέσεις. Ακόμα ένα σημαντικό στοιχείο είναι η επενδυτική δράση των Ελλήνων εφοπλιστών δεδομένου ότι το 52% των εφοπλιστών κατέχουν επιχειρήσεις που είναι εισηγμένες στα δύο μεγαλύτερα διεθνή χρηματιστήρια του κόσμου.

Επιπρόσθετα, η ελληνική ναυτιλία μέσα από την συνεργασία της με τον ελληνικό τραπεζικό κλάδο στηρίζει με έμμεσο τρόπο την ελληνική οικονομία δεδομένου ότι χορηγούνται δάνεια από τα οποία επωφελείται τόσο ο τραπεζικός όσο και ο ναυτιλιακός κλάδος. Πιο συγκεκριμένα, οι πέντε συστημικές τράπεζες της χώρας αύξησαν το 2016 την χρηματοδότησή τους προς τις ναυτιλιακές επιχειρήσεις κατά 3,17% γεγονός που ενέχει οφέλη και για τις δυο πλευρές. Επιπλέον, σε διεθνές επίπεδο ο συνολικός αριθμός των τραπεζών που χρηματοδότησαν τις ελληνικές ναυτιλιακές επιχειρήσεις ανήλθε στις 49 τράπεζες με τις ευρωπαϊκές τράπεζες όμως να υποχωρούν σημαντικά σε επίπεδο δανειοδότησης.

Σύμφωνα με έρευνα που πραγματοποίησε το Ίδρυμα Βιομηχανικών Ερευνών περίπου 26 δισεκατομμύρια ευρώ είναι η έμμεση επίδραση της ναυτιλίας σε οικονομικούς κλάδους της χώρας όπως φαίνεται στο παρακάτω σχήμα.

Εικόνα 4. Δέκα κλάδοι που δέχονται την μεγαλύτερη έμμεση επίδραση από την ναυτιλία.

Πηγή: (IEOBE, 2013)

Η επίδραση των ναυτιλιακών επιχειρήσεων στην ελληνική οικονομία δεν είναι μόνο έμμεση (όπως περιάφτηκε παραπάνω) αλλά είναι και άμεση κυρίως με την επίδραση στην απασχόληση, στο Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ), στο εθνικό εισόδημα αλλά και σε άλλες οικονομικές πτυχές. Αρχικά η απασχόληση στην οποία εισφέρει σημαντικά ο κλάδος

της ναυτιλίας είναι ο σημαντικότερος τομέας διότι από εκεί γεννώνται κι άλλα έμμεσα οφέλη όπως για παράδειγμα η αύξηση του διαθέσιμου εισοδήματος, η αύξηση των εισφορών στα ταμεία κοινωνικής ασφάλισης και σαφώς η ευρύτερη ενίσχυση της οικονομίας.

Πάντως η αναλυτική απεικόνιση της συνεισφοράς της ελληνόκτητης ναυτιλίας στην απασχόληση είναι αρκετά δύσκολη διαδικασία δεδομένου ότι συνεισφέρει τόσο στην έμμεση όσο και στην άμεση απασχόληση του πληθυσμού. Η ελληνόκτητη ναυτιλία σύμφωνα με τα πιο πρόσφατα δεδομένα απασχολεί 50.00 ναυτικούς και 100.000 Έλληνες εργαζόμενους. Όπως είναι σαφές από τα παραπάνω η συμβολή της ναυτιλίας είναι άμεση σε ότι αφορά την απασχόληση ενώ παράλληλα ανάλογη είναι και η συνεπακόλουθη συνεισφορά της στο εισόδημα των νοικοκυριών.

Τέλος, αξίζει να σημειωθεί ότι τα έσοδα από τη ναυτιλία αποτελούν το 4% του ΑΕΠ της χώρας, ενώ άλλες 2,1 μονάδες προσθέτουν σύμφωνα με το IOBE τα έμμεσα έσοδα, δηλαδή ο οικονομικός αντίκτυπος της σε άλλους κλάδους. Τα άμεσα και έμμεσα έσοδα ανέρχονται στα 13,3 δισ. ευρώ. Δηλαδή η αναγωγή είναι ότι κάθε 1.000 ευρώ από τη ναυτιλία δημιουργούν περίπου 1.575 ευρώ σε προστιθέμενη αξία στο σύνολο των κλάδων της ελληνικής οικονομίας (IEOBE, 2013).

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Το δικαίωμα των εταιριών για ελεύθερη εγκατάσταση εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι δεδομένο σύμφωνα με τα όσα αναλύθηκαν στην παρούσα μελέτη σχετικά με την Συνθήκη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το γεγονός αυτό επιτρέπει την ελεύθερη μετακίνηση των οικονομικών μονάδων προς εξυπηρέτηση των συμφερόντων τους, των πελατών τους ενώ παράλληλα προωθούνται όλες οι απαραίτητες ενέργειες που θα μπορέσουν να οδηγήσουν στην αποκόμιση σημαντικών ωφελειών για την επιχείρηση. Ωστόσο όμως το παραπάνω δικαίωμα μπορεί να περιοριστεί από το αντίστοιχο δικαίωμα της «χώρας υποδοχής» να μην δεχθεί τη μεταφορά της έδρας μιας εταιρίας, όχι μόνο για πρόδηλους λόγους αλλά κυρίως για λόγους νομικής πολυπλοκότητας και ασυμφωνίας των υιοθετούμενων δικαίων.

Η θέσπιση ενός δικαίου κοινού προς όλες τις χώρες είναι μάλλον μια αδύνατη διαδικασία, η οποία άλλωστε δεν μπορεί και για πρακτικούς λόγους να εφαρμοστεί. Το παραπάνω φάνηκε στην παρούσα έρευνα δεδομένου ότι οι πολυάριθμες υποθέσεις που σχετίζονται με την κινητικότητα των επιχειρήσεων στην Ευρώπη δημιούργησαν συνεχείς ανάγκες για την αναπροσαρμογή των συστημάτων δικαίου. Τα διαφορετικά συστήματα δικαίου σε συνδυασμό με τις πολυάριθμες υποθέσεις που πρόκυπταν με το πέρασμα του χρόνου δημιούργησαν την ανάγκη θέσπισης μιας κοινής νομοθεσίας η οποία θα μπορεί να λειτουργήσει επικουρικά στην κινητικότητα των εταιριών. Σε κάθε περίπτωση βασικό συμπέρασμα της μελέτης είναι το γεγονός ότι διαχωρίζεται εντελώς το δικαίωμα των επιχειρήσεων να μετακινηθούν με την υποχρέωση του κράτους να τις αναγνωρίσει.

Ειδικότερα, μια εταιρία έχει το δικαίωμα του διασυνοριακού μετασχηματισμού, δηλαδή, η εταιρία έχει τη δυνατότητα να αναχωρήσει από το κράτος προέλευσης, χωρίς αυτό να μπορεί να την εμποδίσει, αρκεί να μεταβάλει το εφαρμοστέο δίκαιο της. Στην προκειμένη περίπτωση το κράτος προέλευσης μπορεί να εμποδίσει την έξοδό της μόνο στην περίπτωση που υφίστανται επιτακτικοί λόγοι γενικού συμφέροντος, όπως η προστασία των πιστωτών, της μειοψηφίας των μετόχων, των εργαζομένων ή των φορολογικών αρχών. Επίσης, το κράτος μέλος υποδοχής είναι υποχρεωμένο με βάση το ενωσιακό δίκαιο να επιτρέψει την εν λόγω διασυνοριακή μετατροπή και να εγγράψει στο εταιρικό του μητρώο την ενδιαφέρουσα εταιρία, εφόσον επιτρέπει τη μετατροπή των ημεδαπών εταιριών.

Η ναυτιλία αποτελεί έναν από τους πιο ισχυρούς κλάδους της παγκόσμιας οικονομίας δεδομένων των σχετικών μεγεθών που την συνθέτουν. Οι επιχειρήσεις που συνδέονται με την ναυτιλία και τις δραστηριότητές της είναι πολυάριθμες κι ως εκ τούτου αυξάνεται η

πολυπλοκότητα του περιβάλλοντος που συνθέτουν τον κλάδο. Είναι γεγονός ότι η παγκόσμια οικονομική κρίση που ξέσπασε σε παγκόσμια κλίμακα από το 2008 επέδρασε σε ένα ευρύ φάσμα επιχειρήσεων όπως και στην ναυτιλία. Η πτώση της παγκόσμιας οικονομίας, του θαλάσσιου εμπορίου και των μεταφορών είναι μόνο μερικές από τις επιπτώσεις της κρίσης οι οποίες έφεραν μια σειρά από επιπρόσθετες επιπτώσεις σε πολλούς άλλους κλάδους.

Επίσης, οι ναυτιλιακές επιχειρήσεις λόγω του διεθνοποιημένου και παγκοσμιοποιημένου χαρακτήρα τους δεν αντιμετώπισαν τόσο σημαντικά εμπόδια στην μετεγκατάστασή τους σε άλλη χώρα ή στην διατήρηση δυο διαφορετικών εδρών σε άλλη χώρα. Στην Ελλάδα τουλάχιστον υπήρχε από το 1975 ικανό νομικό πλαίσιο το οποίο επέτρεπε την εγκατάσταση αλλοδαπών ναυτιλιακών επιχειρήσεων στην χώρα υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις. Σαφώς αυτή η ειδική νομική μεταχείριση προέκυψε από την ανάγκη της ελληνικής οικονομίας να μπορέσει να κρατήσει τις ναυτιλιακές επιχειρήσεις με κάποιο τρόπο στην χώρα προέλευσης των ιδιοκτητών τους. Η ύπαρξη αυτής της νομοθεσίας σε συνδυασμό με την μηδενική φορολόγηση των ναυτιλιακών επιχειρήσεων αποτελεί τον βασικό λόγο για τον οποίο, μέχρι και σήμερα, οι περισσότερες ελληνόκτητες ναυτιλιακές επιχειρήσεις λειτουργούν με διοικητική έδρα την Ελλάδα.

Η συζήτηση όμως θα πρέπει να επικεντρωθεί γύρω από το γεγονός ότι οι ελληνικές ναυτιλιακές επιχειρήσεις δεν επιλέγουν την Ελλάδα ως καταστατική έδρα και για τον λόγο αυτό μη ελληνόκτητες αλλοδαπές επιχειρήσεις δεν επιλέγουν την Ελλάδα ούτε για έδρα διοικήσεως αλλά ούτε και για καταστατική έδρα. Συνεπώς παρά το γεγονός ότι η χώρα θα μπορούσε κάλλιστα να εκμεταλλευτεί την ναυτική της παράδοση παραμένει μόνο στην αποκόμιση ωφελειών που προκύπτουν από την επιλογή των ελληνόκτητων ναυτιλιακών επιχειρήσεων να διατηρούν την διοικητική τους έδρα στην Ελλάδα.

Το παραπάνω σημαίνει ότι η Ελλάδα επωφελείται σε επίπεδο απασχόλησης διότι οι αλλοδαπές ναυτιλιακές εταιρίες στην Ελλάδα απασχολούν προσωπικό της χώρας ενώ παράλληλα ενισχύονται ορισμένες πτυχές της δημόσιας οικονομίας. Σε δημοσιονομικό επίπεδο λοιπόν, τα οφέλη θα μπορούσαν να είναι πολύ περισσότερα σε σχέση με αυτά που αποκομίζει σήμερα η χώρα. Ωστόσο η πολυνομία, η γραφειοκρατία, η πολιτική αστάθεια σε συνδυασμό με την αδυναμία του κράτους να θεσπίσει συγκεκριμένες μεταρρυθμίσεις προς όφελος των υγείων οικονομικών μονάδων είναι ορισμένοι από τους λόγους για τους οποίους δεν επιλέγουν οι αλλοδαπές επιχειρήσεις την Ελλάδα ως διοικητική έδρα αλλά και ως καταστατική.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Αργυρός Γ., «Η ελευθερία εγκατάστασης των εταιριών μετά την απόφαση *Cartesio*», ΔΕΕ 10/2009
- Αργυρός Γ., «Η μετανάστευση των εταιριών και το Ευρωπαϊκό Δίκαιο: Νομολογιακές τάσεις και νομοθετικές πρωτοβουλίες», ΔΕΕ 1/2002
- Αργυρός Γ., «Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Εσωτερικής Αγοράς. Οι Θεμελιώδεις Οικονομικές Ελευθερίες» ΣΕΑΒ 2015
- Παμπούκης Κ., «Η αμοιβαία αναγνώριση των κοινοτικών εταιριών στη νομολογία του ΔΕΚ. Συμπεράσματα για το ελληνικό διεθνές εταιρικό δίκαιο», ΕπισκΕΔ Α/2003
- Παμπούκης Χ. *Νομικά πρόσωπα και ιδίως εταιρίες στις συγκρούσεις νόμων*, 2004
- Περάκη Ε. *Η Ελληνική Ευρωπαϊκή Εταιρία (Societas Europaea), Νομική Βιβλιοθήκη*, 2006
- Cage, R. (1997). *Tramp Shipping Dynasty - Burrell & Son of Glasgow, 1850-1939. A History of ownership, finance and profit*. Greenwood Press.
- Chatziioannou, M., & Harlaftis, G. (2006). *Following the Nereids*. Corfu: Corfu Publications SA .
- Hatzius, J. (2017, May 15). *2017 Macroeconomic Outlook*. Ανάκτηση από <http://www.goldmansachs.com>: <http://www.goldmansachs.com/our-thinking/pages/outlook-2017/>
- Price Waterhouse Coopers, .. (2013, December 09). *Still Battling the storm. Global Shipping Benchmarking Analysis 2013*. Ανάκτηση December 20, 2016, από <https://www.pwc.com.ar/es/publicaciones-por-industria/assets/pwc-global-shipping-benchmarking-survey-2013.pdf>
- Stromme Svendsen, A. (1978). *The concentration of capital in shipping and the optimum size of shipping companies*. Bergen: Institute for Shipping Research, Norwegian School of Economics.
- Syriopoulos, T. (2007). Research in Transportation Economics. *Chapter 6: Financing Greek Shipping: Modern Instruments, Methods and Markets*, 21(2007), 171-219.
- Theotokas, I. (2007). On Top of World Shipping: Greek Shipping Companies' Organization and Management. *Research in Transportation Economics*, 21(1), 63-93.
- Βλάχος, Γ. (2016). *Διεθνής Ναυτιλιακή Πολιτική* (3η έκδοση εκδ.). Αθήνα: Εκδόσεις Σταμούλη.

- Γεωργαντοπουλος, Ε., & Βλάχος, Γ. (2003). *Ναυτιλιακή Οικονομική* (2η έκδοση εκδ.). Πειραιάς: Εκδόσεις ΤΖΕΪ&ΤΖΕΪ ΕΛΛΑΣ.
- Γουλιέλμος, Α. (1996). *Management ναυτιλιακών επιχειρήσεων*. Αθήνα - Πειραιάς: Εκδόσεις Α. Σταμούλη.
- Γουλιέλμος, Α. (2003). *Οργάνωση & Διοίκηση Ναυτιλιακών Επιχειρήσεων*. Αθήνα: Εκδόσεις Σταμούλη.
- Γουλιέλμος, Α. (2005). *Η Στρατηγική των Ελληνικών Ναυτιλιακών Επιχειρήσεων*. Αθήνα: Εκδόσεις Σταμούλη.
- Θεοτοκάς, Γ., & Χαρλαύτη, Τ. (2007). *Ελληνες εφοπλιστές και ναυτιλιακές επιχειρήσεις: Οργάνωση, διοίκηση και στρατηγική*. Αθήνα: Εκδόσεις Αλεξάνδρεια.
- ΙΕΟΒΕ, .. (2013, Απρίλιος). *Η συμβολή της ποντοπόρου ναυτιλίας στην ελληνική οικονομία: επιδόσεις και προοπτικές*. Ανάκτηση από <http://iobe.gr>: Η συμβολή της ποντοπόρου
- Καφή, Ν. (2005). *Ναυτιλιακά κεφάλαια στην ξηρά*. Αθήνα: Εκδόσεις Σταμούλη.
- Κιάντου - Παμπούκη, Α. (2005). *Ναυτικό Δίκαιο 5η έκδοση*. Αθήνα: Σάκκουλας.
- Κορρές, Α., & Θανόπουλος, Γ. (2005). *Ναυτιλιακή Θεωρία & Επιχειρηματικότητα στην Εποχή της Ποιότητας*. Αθήνα: Εκδόσεις Σταμούλη .
- Μαλέρπας, Μ. (2003). *Δίκαιο ΑΙ Προστασίας Θαλασσίου Περιβάλλοντος - Εθνικές και Διεθνείς Διατάξεις*. Αθήνα: Εκδόσεις Σταμούλη.
- Μεταξάς, Β. (1988). *Αρχές Ναυτιλιακής Πολιτικής*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.
- Μυλωνόπουλος, Δ. (2000). *Δημόσιο και Ιδιωτικό Ναυτικό Δίκαιο*. Αθήνα: Σταμούλη.
- Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών, .. (2015). <http://www.unric.org>. Ανάκτηση από http://www.unric.org/el/index.php?option=com_content&view=article&id=26267&Itemid=31.
- Περάκης, Ε. (2004). *Γενικό Μέρος του Εμπορικού Δικαίου*. Αθήνα: Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη.
- Πλωμαρίτου, Π. (2008). *Μάρκετινγκ ναυτιλιακών επιχειρήσεων*. Αθήνα: Εκδόσεις Σταμούλη .

Τσουρουφλή, Α. (2006). *Διμερείς συμβάσεις της Ελλάδας για την αποφυγή διπλής φορολογίας*. Αθήνα.

Χαρλαυτή, Τ. (2001). *Ιστορία της Ελληνόκτητης Ναυτιλίας 19ος-20ος αιώνας*. Αθήνα: Εκδόσεις Νεφέλη.

Απόφαση του Δικαστηρίου της 9^{ης} Μαρτίου 1999 στην υπόθεση C-212/97, *Centros Ltd v. Ertner og Selskabsstyrelsen*

Απόφαση του Δικαστηρίου της 5^{ης} Νοεμβρίου 2002 στην υπόθεση C-208/00, *Uberseering BV v. Nordic Construction Company Baumanagement GmbH (NCC)*

Απόφαση του Δικαστηρίου της 30^{ης} Σεπτεμβρίου 2003 στην υπόθεση C-167/01, *Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Amsterdam v. Inspire Art Ltd*

Απόφαση του Δικαστηρίου (τμήμα μείζονος συνθέσεως) της 13^{ης} Δεκεμβρίου 2005 στην υπόθεση C-411/03, *Sevic Systems AG*

Απόφαση του Δικαστηρίου (τμήμα μείζονος συνθέσεως) της 16ης Δεκεμβρίου 2008 στην υπόθεση C-210/06, *CARTESIO Oktato es Szolgaltato bt*

Κανονισμός Συμβουλίου (ΕΚ) αριθ. 2157/2001 της 8^{ης} Οκτωβρίου 2001 περί του καταστατικού της ευρωπαϊκής εταιρίας (SE), *EE 2001 L 291*

Ιστοσελίδα του <http://www.europedia.moussis.eu/discus/>

Ιστοσελίδα του https://europa.eu/european-union/index_el

Ιστοσελίδα του <http://.europarl.europa.eu/portal/el>

Ιστοσελίδα του <http://curia.europa.eu>